

ЈП "ДИРЕКЦИЈА ЗА РАЗВОЈ, УРБАНИЗАМ И
ИЗГРАДЊУ ОПШТИНЕ КЊАЖЕВАЦ"
КЊАЖЕВАЦ

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ
ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПЛАНА
ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ
ТУРИСТИЧКОГ НАСЕЉА
"КОЊАРНИК"
НА СТАРОЈ ПЛАНИНИ

Директор,

Младен Радосављевић, дипл.инж.маш.

Април, 2016. год.

НАЗИВ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ: ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ
РЕГУЛАЦИЈЕ ТУРИСТИЧКОГ НАСЕЉА “КОЊАРНИК”
НА СТАРОЈ ПЛАНИНИ

НАРУЧИЛАЦ: ОПШТИНА КЊАЖЕВАЦ

НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ
ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ
ПРОЦЕНИ:

ЈП “ДИРЕКЦИЈА ЗА РАЗВОЈ, УРБАНИЗАМ И
ИЗГРАДЊУ ОПШТИНЕ КЊАЖЕВАЦ”

Директор: Младен Радосављевић, дипл.инж.маш.

РУКОВОДИОЦ ИЗРАДЕ
ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ
ПРОЦЕНИ:

Летица Михајловић, дипл.инж.грађ.

САРАДНИК НА ИЗРАДИ
ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ
ПРОЦЕНИ:

Зоран Михајлов дипл.инж.арх.

САДРЖАЈ

Увод

А (1) Полазне основе Стратешке процене утицаја

- 1.1. Просторни обухват и временски хоризонт
- 1.2. Преглед садржаја и циљева Измене и допуне Плана генералне регулације туристичког насеља “Коњарник”
  - 1.2.1. Предмет плана и приказ планских решења са аспекта могућих утицаја и заштите
  - 1.2.2. Циљеве Измене и допуне Плана генералне регулације
- 1.3. Однос Плана према релевантним плановима, програмима и другим стратешким документима

Б (2) Циљеве Стратешке процене и индикатори

- 2.1. Циљеве Стратешке процене
  - 2.1.1. Општи циљеве
  - 2.1.2. Посебни циљеве
- 2.2. Избор индикатора
- 2.3. Утврђивање компатибилности циљева Стратешке процене са циљевима Плана

Б (3) Процена могућих утицаја и мере за смањење негативних утицаја на животну средину

- 3.1. Детаљна анализа стања животне средине на планском подручју према циљевима Стратешке процене и индикаторима
  - 3.1.1. Досадашњи развој са аспекта одрживости
  - 3.1.2. Заштита природних вредности – разматрана питања и проблеми
- 3.2. Приказ варијантних решења Плана
  - 3.2.1. Варијанта 1: Просторни развој подручја без примене Плана
  - 3.2.2. Варијанта 2: Просторни развој подручја са применом Плана
- 3.3. Поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења
- 3.4. Процена утицаја Плана и програма на животну средину
  - 3.4.1. Критеријуми за процену утицаја и планска решења обухваћена проценом
  - 3.4.2. Процена утицаја планских решења на животну средину
  - 3.4.3. Процењени могући негативни утицаји Плана на животну средину и планске мере за њихово ублажавање
  - 3.4.4. Процењени позитивни утицаји Плана на животну средину и планске мере за њихово увећање
- 3.5. Начин на који су при Стратешкој процени утицаја узети у обзир елементи животне средине и карактеристике утицаја
  - 3.5.1. Начин на који су при Стратешкој процени утицаја узети у

- обзир елементи животне средине
- 3.5.2. Начин на који су при Стратешкој процени узете у обзир карактеристике утицаја
- 3.5.3. Кумулативна и синергијска природа утицаја
- Г (4) Смернице за израду Стратешке процене утицаја планова на нижим хијерархијским нивоима и процена утицаја пројеката на животну средину
- Д (5) Програм праћења стања животне средине у току спровођења
  - 5.1. Мониторинг система за контролу квалитета вода
  - 5.2. Мониторинг система за контролу квалитета ваздуха
  - 5.3. Мониторинг система за контролу квалитета земљишта
  - 5.4. Мониторинг природних вредности
  - 5.5. Права и обавезе надлежних органа
  - 5.6. Поступање у случају појаве неочекиваних утицаја
- Ђ (6) Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради Стратешке процене утицаја
  - 6.1. Опис методолошког приступа
  - 6.2. Приказ околности у поступку Стратешке процене
- Е (7) Начин одлучивања о Плану, варијантним решењима, Стратешкој процени утицаја и начин на који су питања животне средине укључена у План
  - 7.1. Приказ начина одлучивања
  - 7.2. Опис разлога одлучујућих за избор ПГР-а са аспекта разматраних варијантних решења
  - 7.3. Приказ начина на који су питања животне средине укључена у ПГР
- Ж(8) Учешће заинтересованих страна у поступку израде и разматрања Извештаја о стратешкој процени
- З (9) Резиме Стратешке процене и закључак
  - 9.1. Полазне основе Стратешке процене- просторни обухват, временски хоризонт, предмет, преглед садржаја и циљева Плана; однос ПГР-а према релевантним плановима, програмима и другим стратешким документима
  - 9.2. Циљеви Стратешке процене, избор индикатора и утврђивање компатибилности циљева Стратешке процене са циљевима ПГР-а
  - 9.3. Процена могућих утицаја и мере за смањење негативних утицаја (детаљна анализа стања животне средине; варијанте развоја планског подручја- сценарији развоја и процена ефеката; процена утицаја варијантних решења; процена утицаја планских решења; начин на који су при Стратешкој процени утицаја узети у обзир елементи животне средине и карактеристике утицаја)
  - 9.4. Смернице за ниже хијерархијске нивое за израду Стратешке процене и процене утицаја на животну средину
  - 9.5. Програм праћења стања животне средине у току спровођења Плана (мониторинг, циљеви, индикатори, права и обавезе надлежних,

- поступање код појаве неочекиваних утицаја)
- 9.6. Приказ коришћене методологије и околности израде Стратешке процене (методолошки приступ; околности у поступку стратешке процене)
- 9.7. Начин одлучивања о Плану, варијантним решењима, Стратешкој процени утицаја и начин на који су питања животне средине укључена у ПГР.
- 9.8. Учешће надлежних органа, организација и јавности
- 9.9. Закључак

Графички прилог:

Планирана намена површина 1:2500

Списак табела:

- Табела 1: Општи циљеви стратешке процене
- Табела 2: Посебни циљеви стратешке процене
- Табела 3: Варијанта 1 Просторни развој подручја без примене Плана
- Табела 4: Варијанта 2 – Просторни развој подручја са применом Плана
- Табела 5: Критеријуми за вероватноћу утицаја
- Табела 6: Критеријуми за карактер утицаја
- Табела 7: Критеријуми за просторну димензију утицаја
- Табела 8: Критеријуми за величину утицаја
- Табела 9: Критеријуми за процену значаја утицаја
- Табела 10: Процена утицаја планских решења на животну средину

Закони и прописи од значаја за израду Стратешке процене

1. Закон о планирању и изградњи (“Службени гласник РС” бр.72/09)
2. Закон о заштити животне средине (“Службени гласник РС” бр. 135/04)
3. Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину (“Службени гласник РС” бр. 135/04);
4. Закон о заштити природе (“Службени гласник РС”, бр.36/2009, 88/2010 и 91/2010)
5. Уредба о еколошкој мрежи (“Службени гласник РС”, бр. 102/2010),
6. Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (“Службени гласник РС”, бр.5/2010 и 47/2011)

7. Уредба о режимима заштите (“Службени гласник РС”, бр. 31/2012)
8. Правилник о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување (“Службени гласник РС”, бр.35/2010)
9. Правилник о садржини и изради планских докумената (“Службени гласник РС” бр. 60/03);
10. Закон о туризму (“Службени гласник РС” бр. 45/05);
11. Закон о јавним скијалиштима (“Службени гласник РС” бр. 13/96);
12. Уредба о утврђивању Водопривредне основе РС (“Службени гласник РС” бр. 11/02);
13. Уредба о заштити Парка природе Стара Планина (у погледу зона и режима заштите I, II и III степена);

Документација и литература коришћена на изради Стратешке процене

1. Просторни план општине Књажевац (Сл.лист општине бр.9-1/11)
2. Просторни план подручја посебне намене Парка природе и туристичке регије Стара планина („Службени гласник РС“, бр. 115/2008)
  - Закон о потврђивању Конвенције о биолошкој разноврсности (“Службени лист СРЈ-Међународни уговори”, бр. 11/2001);
  - Закон о потврђивању Конвенције о међународном промету угрожених врста дивље флоре и фауне (“Службени лист СРЈ-Међународни уговори”, бр. 11/2001);
  - Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта Европе, Берн, 1979 (“Службени лист РС-Међународни уговори”, бр.102/2007);
  - Закон о потврђивању Европске конвенције о пределу (“Службени лист РС-Међународни уговори”, бр. 4/2011);
  - Директива о стаништима 1992/43/ЕЕС (Special Areas of Conservation-SACs i Special Protection Areas-SPAs);
  - Директива о птицама- Директива Савета 79/409/ЕЕС.
3. Извод из Предлога Националног програма заштите животне средине (РС, Министарство за науку и заштиту животне средине, Београд, 2007.године)

4. Извод из Националне стратегије управљања отпадом (РС,
Министарство за заштиту природних богатстава и животне средине,
Београд, мај 2003)

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ ТУРИСТИЧКОГ-НАСЕЉА “КОЊАРНИК” НА СТАРОЈ ПЛАНИНИ

1. Увод

Правни основ за израду Измене и допуне Плана генералне регулације садржан је у Закону о планирању и изградњи у даљем тексту: Закон (“Службени гласник РС” бр. 47/03) и другим тематски важним законима и у подзаконским актима.

Правни основ за израду Стратешке процене утицаја на животну средину садржан је у Закону о заштити животне средине, а за презентирање њених резултата стручној и широј јавности кроз Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину, у Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину (“Службени гласник РС” бр. 135/04). Изради стратешке процене и припреми Извештаја о стратешкој процени приступило се на основу Одлуке о изради стратешке процене утицаја Измене и допуне Плана генералне регулације туристичког насеља “Коњарник” на Старој планини на животну средину Скупштине општине Књажевац бр. 350-40/2012-04 од 06.12.2012. год.

У даљем тексту: Одлука о изради стратешке процене Стратешка процена утицаја планова и програма на животну средину представља значајан инструмент стратешког планирања и претходног усаглашавања еколошких и развојних интереса. Она се спроводи ради обезбеђивања вишег нивоа заштите животне средине и интеграције еколошких захтева, мишљења и начела у планове и програме, у циљу подстицања и унапређења одрживог развоја. На основу члана 5. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, израда те процене обавезна је за планове у области просторног и урбанистичког планирања уколико њихова решења могу изазвати потенцијалне значајне ефекте на животну средину.

Значај стратешке процене утицаја је у томе што она:

- укључује и спаја теме одрживости и заштите животне средине у процес израде планске документације;
- омогућава остваривање бољег, прихватљивог баланса између просторно - еколошких, социо-економских и политичких фактора;
- разматра значајне утицаје на животну средину варијантних планских опција и оцењује планска решења у односу на циљеве заштите;
- подиже на виши степен обавезу планског документа да установи, примени и прати мере спречавања и ограничавања утицаја на животну средину;

Извештај о Стратешкој процени утицаја је документ којим се идентификују, описују, вреднују и процењују значајни утицаји на животну средину до којих може доћи имплементацијом планских решења и одређују мере за смањење негативних утицаја. Извештај, према члану 12. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину нарочито садржи:

- 1) Полазне основе стратешке процене;
- 2) Опште и посебне циљеве стратешке процене и избор индикатора;
- 3) Процену могућих утицаја са описом мера предвиђених за смањење негативних утицаја на животну средину;
- 4) Смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину;
- 5) Програм праћења стања животне средине у току спровођења плана;
- 6) Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене

7) Приказ начина одлучивања, опис разлога одлучујућих за избор датог плана са аспекта разматраних варијантних решења и приказ начина на који су питања животне средине укључена у план;

8) Закључци до којих се дошло током израде извештаја о стратешкој процени утицаја представљени на начин разумљив јавности и други подаци од значаја за стратешку процену.

Извештај о Стратешкој процени утицаја измене и допуне Плана генералне регулације туристичког насеља “Коњарник” на Старој Планини представља резултат провере, разјашњења и унапређења примене принципа одрживог развоја и заштите животне средине у изради Плана, уз уважавање услова и стручних препорука органа и институција, као и мишљења грађана, који се односе на потребу елиминисања или ограничавања негативних ефеката на животну средину предметног подручја у складу са Законом, водећи рачуна при том о следећим циљевима: очување изузетних природних вредности и квалитета животне средине Старе планине, друштвено-економски препород и демографску обнову тог подручја, унапређење стандарда живота и здравља људи.

Закључак извештаја је да су ти циљеви оствариви и да изабрана и утврђена планска решења неће угрозити вредности природе и животне средине, уз јасну препоруку о неопходности примене Плана и смернице које се односе на очување животне средине, уређење простора и коришћење природних ресурса.

Однос Плана генералне регулације према релевантним плановима програмима, и другим стратешким документима

За овај План генералне регулације, услови и одреднице из планова вишег реда представљају стечене обавезе, а опредељења из стратешких докумената представљају смернице, посебно у погледу захтева и циљева заштите животне средине.

Извод из Просторног плана Републике Србије

- Квалитетна животна средина (чист ваздуз; обезбеђене количине и квалитет воде за пиће и друге намене; очувано пољопривредно земљиште, екосистеми и биолошка разноврсност; здравствено безбедна храна; уређена насеља и угодност боравка на радном месту и месту становања;
- рационално коришћење природних ресурса (нарочито необновљивих или делимично обновљивих; боље искоришћавање сировина и енергије и смањење отпада; безбедно депоновање свих врста отпада), санација еколошких и просторних последица експлоатације сировина (приоритети: изузетно деградирана и девестирана подручја, локалитети и пејзажи; обнова екосистема; ревитализација и рекултивација подручја интензивне површинске експлоатације минералних и енергетских сировина; заштита највреднијих природних добара);

- заустављање даље деградације природне средине (приоритети: критично загађени урбани, рударско-енергетски и индустријски центри; еколошки највреднија подручја);
- заустављање ерозије у најугроженијим подручјима;
- заштита, обнова и санација живог света; очување природних предела посебне вредности и значаја, угрожених и ретких биљних и животињских врста; очување равнотеже екосистема и обнова нарушених; одржавање биодиверзитета;
- заштита природних предела, амбијената и пејзажа око културно-историјских споменика, у оквиру комплексне заштите свих целина и природних пејзажа уопште.

У мрежи центара Књажевац је третиран као развијени градски центар са развијеном привредном компонентом у структури делатности, са гравитационом зоном која по неким функцијама покрива и делове суседних општина.

Књажевачка индустрија спада у локационо флексибилну индустрију, где су заступљене следеће гране (металопрерађивачке делатности електронске, прехранбене, прераде хемијских производа, текстилне, индустрије коже и обуће, дрвне и др.), које имају мање локационе захтеве.

Извод из Водопривредне основе Републике Србије

1. Циљеви

Основни циљеви Водопривредне основе су: одржавање и развој водног режима обезбеђењем јединственог управљања водама, коришћења вода, заштите од штетног дејства вода и заштите вода, применом најцелисходнијих и оптималних техничких, економских и еколошких решења; интегрално, комплексно, рационално и јединствено газдовање водама у оквиру интегралног уређења, коришћења и заштите свих ресурса и потенцијала.

Циљеви Водопривредне основе значајни за стратешку процену утицаја су:

- обезбеђење заштите и унапређење квалитета вода за коришћење од стране различитих корисника и намена, а тиме и побољшање квалитета живота путем заштите и унапређења животне средине, а све заједно у комплексу интегралног коришћења вода, заштите вода и заштите од вода;
- унапређење заштите од поплава, ерозија и бујица као и других видова штетног дејства вода, како би се створили услови за развој других система у оквиру јединственог уређења режима вода и рационалног повећања степена обезбеђености заштите од вода;
- унапређење свих делатности и активности на водама и око њих;
- заштита и ревитализација угрожених екосистема, антиерозивног газдовања шумама као и очувања и унапређивања природних и створених ресурса и вредности;

- заштита и уређење сливова са гледишта развоја водопривредних система и развоја других привредних грана;

2. Коришћење вода

Снабдевање висококвалитетном водом је приоритетан вид коришћења ресурса. Планско подручје је оријентисано на подземне воде и Тимок.

Оптималну, дугорочну орјентацију снабдевања становништва водом представљају рационални, регионални и међурегионални водоводни систем. Регионални се ослањају на заштићена изворишта висококвалитетних вода.

За водоснабдевање индустрије потребне количине воде обезбеђиваће се из водотокова.

3. Заштита вода

Упоредо са решавањем снабдевања водом насеља мора се решавати и проблем одвођења и третмана отпадних вода, дефинисање минималних захтева за квалитет ефлуента урбаних изнова загађења за зоне које нису под посебном заштитом и за “осетљиве зоне” (изворишта водоснабдевања). Токсичне индустријске отпадне воде морају бити подвргнуте предтретману пре упуштања у канализацију или потпуном третману ако се испуштају у природни реципијент уз примену норми за квалитет ефлуента; изградња депонија за безбедно складиштење отпадних материја из процеса производње и отпадних муљева из постројења за пречишћавање отпадних вода (ПОВ), успостављање ефикасног система мониторинга и израда катастра загађивача, очување биодиверзитета и генетског фонда флоре и фауне у воденим, обалним и приобалним екосистемима и побољшање и очување станишта биљне заједнице обезбеђивањем потребних количина воде; успостављање ефикасне заштите изворишта и зоне водоснабдевања.”

Дефинишу се три степена приоритета заштите вода. У I степен приоритета спада санација већ изграђених постројења, у II степен изградња ПОВ за загађиваче чије отпадне воде битно утичу на непосредни реципијент и квалитет вода у “осетљивим зонама” и у III степен изградња свих осталих ПОВ за насеља веће од 5.000 становника која имају централизовано водоснабдевање и изграђену канализацију.

Код акумулација намењених водоснабдевању становништва, морају се предузети све потребне мере развоја и превентивне заштите вода од случајног и намерног загађивања (првенствено увођењем зона санитарне заштите у општим санитарним уређењем изворишта, систематском контролом и адекватном службом за реализацију постављених циљева).

Код свих акумулација треба обезбедити потребне количине воде за оплемењивање малих вода, а низводно од бране и одговарајући протицај и квалитет вода, као водопривредни минимум којим се заштићују воде и приобални екосистеми, прописана стања квалитета вода у водотоцима и задовољавају потребе низводних корисника.

4. Заштита од вода

Окосницу заштите од поплава представљаће линијски системи за пасивну заштиту. Активне мере представља коришћење постојећих и будућих акумулација и ретензија. Систем одбране од поплава утврђује се Планом за управљање режимом вода. Неинвестиционе мере за смањење штете од поплава подразумевају примену просторних планова, прописивање услова изградње у плавним зонама, осавремењивање система прогнозирања и обавештавања и ажурирање оперативних планова одбране од поплава. Битан услов за остваривање укупних позитивних ефеката система за заштиту од поплава и уређење водних токова, представља заштита од ерозије и бујичних токова претварањем нископродуктивних и деградираних пољопривредних површина у шумске комплексе и заштитом водопривредних објеката од наноса са механичког, хемијског и биолошког аспекта.

5. Водни режим

Приоритет у побољшању домицијалних вода представља очување нивоа квантитативног и подизање на виши степен квалитативног стања вода, изградњом акумулација, рационалним коришћењем укупних водних ресурса, контролом наноса (ерозија, бујица и транспорт наноса), изградњом уређаја за пречишћавање вода, односно укупном контролом загађења која доспевају у водотокове, као и уређењем речних токова и заштитом од поплава. Од посебног значаја је очување квалитета вода на нивоу који обезбеђује коришћење вода за кориснике са највишим захтевима.

Извод из предлога националног програма заштите животне средине (Република Србија, Министарство за науку и заштиту животне средине, Београд 2007. године)

Предлог Националног програма заштите животне средине израђен је за период од десет година, ради стварања услова за подизање квалитета животне средине и унапређење квалитета живота становништва у Србији.

1. Циљеви

Општи циљеви политике Предлога Националног програма заштите животне средине значајни за стратешку процену утицаја су:

- интеграција политике заштите животне средине са економском и другим секторским политикама; припремање и спровођење секторских стратегија које се односе на животну средину; интегрисање принципа заштите животне средине у просторно и урбанистичко планирање;
- унапређење система контроле квалитета животне средине применом норматива и стандарда, обавезном контролом квалитета мониторинга чинилаца животне средине и аналитичких метода, сопственим мониторингом загађивача, израдом катастра

загађивача, успостављањем јединственог информационог система и система информисања.

Посебни циљеви значајни за стратешку процену утицаја дефинисани су за све чиниоце животне средине (воде, земљиште, пољопривреду и шумарство, природу, биодиверзитет, шуме ваздух и климу, управљање отпадом, заштиту од буке, заштиту од удеса, индустрију, енергетику).

У Предлогу Националног програма заштите много пажње је посвећено одређивању специфичних и мерљивих циљева политике за решавање проблема у области животне средине (одређени су приоритетни краткорични и средњорочни циљеви политика и кључне реформе политика потребне за спровођење ових циљева).

2. Утицај неких сектора развоја на животну средину

За имплементацију Националног програма заштите примењиваће се сва начела из Закона о заштити.

Природни ресурси су сагледани са аспекта заступљености, очуваности и могућности даљег коришћења. Процењене количине подземних вода се могу увећати вештачким прихрањивањем. Значајна је издашност термоминералних и термалних вода са температуром од око 18 °C.

Србија располаже довољним количинама вода за задовољење својих потреба, уколико се рационално користе, штите од загађивања и изградне неопходни објекти за изравнање просторне и временске неравномерности протицаја. Међу кључним изворима загађења вода су индустријске и комуналне отпадне воде, дренажне воде из пољопривреде, оцедне и процедурне воде из депонија. Квалитет вода у Србији је генерално лош и погоршава се. Квалитет воде за пиће је генерално незадовољавајући. Проблеми у области вода су:

- загађење водотокова из тачкастих и расутих извора загађења;
- повећана концентрација нитрата у подручјима осетљивим на загађење нитратима услед расутог загађења из пољопривреде;
- честе поплаве које изазивају велике штете
- притисак на животну средину и природне ресурсе у зони акумулација укључујући таложње вученог и суспендованог наноса у акумулацијама, промене режима подземних вода у приобаљу, утицај на биодиверзитет итд.
- Неадекватан мониторинг вода.

У погледу притиска на природу и биодиверзитет, истакнути су као значајни утицаји:

- коришћење необновљивих енергетских и минералних ресурса без адекватних мера унапређења и заштите;
- загађивање ваздуха, вода и земљишта материјама из индустрије, енергетике, пољопривреде, саобраћаја;

- урбанизација и интензивни туризам (отпадне воде, комунални отпад, премашени капацитети инфраструктуре и броја туриста итд.);
- шумских делатности у заштићеним природним добрима;
- развој саобраћајне инфраструктуре, хидромелиорација, изградња водних акумулација;

3. Процес одређивања приоритета

Фазе овог процеса су: избор критеријума за одређивање приоритета, одређивање система пондерисања, успостављање система бодовања, одређивање приоритета од стране заинтересованих страна. Критеријуми за одређивање приоритета су: очекиване користи за животну средину, очекиване користи по здравље, испуњење захтева за приближавање ЕУ и међународних споразума, уштеда природних ресурса и енергија, отварање сталних радних места, укупни трошкови потребни за постизање циља, очекиване користи у погледу биодиверзитета и станишта, стварање основе за примену других циљева политике, очекиване користи за заштићена природна добра и величина популације корисника.

Извод из националне стратегије управљања отпадом (Република Србија, Министарство за заштиту природних богатстава и животне средине, Београд, мај 2003. год.)

Општи циљ Националне стратегије управљања отпадом је: побољшање квалитета живота становништва осигуравањем жељених услова животне средине и очувањем природе заснованим на одрживом управљању животном средином.

Циљ стратегије значајан за стратешку процену утицаја: увођење одрживот управљања као начина поступања са отпадом значајног првенствено у погледу заштите и унапређења квалитета животне средине и здравља људи; дефинисање управљања отпадом у краткорочном у дугорочном периоду.

1. Закључци анализе стања управљања отпадом

Категоризација локације постојеће депоније (према Директиви за депоније ЕУ): категорија K₄; карактеристике: званична депонија – сметлиште која не испуњава ни минималне мере заштите и коју одмах треба санирати, затворити и рекултивисати.

2. Стратешки правци управљања отпадом

Урбанистичко планирање треба да обезбеди плански оквир за систем управљања отпадом, да подстакне очување животне средине и минимализира неповољне утицаје на животну средину, да заштити одређене области и природне вредности од неадекватног развоја и да размотри потребу за новим постројењима за третман или одлагање отпада.

Санитарно депоновање подразумева регионалну депонију са мрежом трансфер станица (локацијама за сакупљање отпада пре транспорта до локације коначног третмана; рационално је да су на удаљености већој од 20

км од регионалне депоније, а уз њих могу бити сакупљачке станице, сакупљачки центри, рециклажне станице).

За четири предвиђене опције управљања отпадом дефинисана је просторна организација:

1. У предвиђеној мрежи од 29 регионалних депонија, подручје четири актуелне општине третирано је кроз два региона:

Регион 24 чине: Ниш, Гаџин Хан, Сврљиг, Алексинац, Мерошина, Дољевац (укупно 384.106 становника, и 245,83 тоне укупног отпада на дан), без трансфер станице

Регион 21 чине: Бор, Зајечар, Жагубица, Бољевац, Соко Бања, Књажевац (укупно 207.489 становника и 132,79 тона укупног отпада на дан), са трансфер станицама у Жагубици, Бољевцу, Соко Бањи и Књажевцу

2. У предвиђеној мрежи 17 рециклажних система, територије појединих Општина са планског подручја улазе у два Рец – региона;

- Рец 15: Ниш, Гаџин Хан, Сврљиг, Алексинац, Мерошина, Дољевац, Прокупље, Житорађа, Куршумлија, Блаце (укупно 494.054 становника и 316,20 тона укупног отпада на дан).

- Рец 10: Неготин, Мајданпек, Кладово, Кучево, Бор, Зајечар, Жагубица, Бољевац, Соко Бања, Књажевац (укупно 316.769 и 202,73 тоне укупног отпада на дан),

3. У оквиру предвиђене мреже центара за компостирање са 7 сатница, од четири актуелне Општине, само подручје општине Алексинац ушло је у састав КОМ -Региона;

Ком 7: Ниш, Гаџин Хан, Сврљиг, Алексинац, Мерошина, Дољевац, Прокупље, Житорађа, Куршумлија, Блаце, Лесковац, Лебане, Бојник, Медвеђа, Власотинце, Црна Трава, Врање, Владичин Хан, Сурдулица, Босилеград, Трговиште, Бујановац, Прешево (укупно: 962 219 становника и 615,82 тоне укупног отпада на дан).

4. У оквиру предвиђене мреже од 4 инсератора за комунални отпад, истом ИНС региону, осим подручја четири актуелне Општине, припадају подручја још неких.

ИНС: Јагодина, Ћуприја, Параћин, Ражањ, Деспотовац, Бор, Зајечар, Жагубица, Бољевац, Соко Бања, Књажевац, Неготин, Мајданпек, Кладово, Кучево, Ниш, Гаџин Хан, Сврљиг, Алексинац, Мерошина, Дољевац, Прокупље, Житорађа, Куршумлија, Блаце, Лесковац, Лебане, Бојник, Медвеђа, Власотинце, Црна Трава, Врање, Владичин Хан, Сурдулица, Босилеград, Трговиште, Бујановац, Прешево (укупно: 1.605.877 становника и 1.027,76 тона укупног отпада на дан).

А (1) Полазне основе стратешке процене

1.1. Просторни обухват и временски хоризонт

Граница Плана је следећа:

План генералне регулације “Коњарник” простира се у КО Црни Врх

Граница почиње од тремеђе између КП бр. 8452/1 и 8041/1 и 8453/1 у правцу југоистока преко КП бр. 8041/1 праволинијски до најистуреније западне међне – темене тачке на КП бр. 8041/1; од ове тачке граница иде даље међним линијама између КП бр. 8040/1 и 8041/1 у правцу југа у дужини од 20 м' до следеће међне тачке, од које граница скреће у правцу југоистока, између истих парцела у дужини од 60 м' до следеће међне тачке. Од ове међне тачке граница иде у правцу истока у дужини од 32 м' до међне тачке између КП бр. 8040/2, одакле граница иде праволинијски у правцу истока, у дужини од 325 м' до међне тачке између КП бр. 8041/1, и КП бр. 8038 и 8041/6.

Од ове међне тачке граница даље иде међном линијом између КП бр. 8041/6 и КП бр. 8038 у правцу југоистока до граничне линије између општинске територије Књажевац и Пирот, односно, између КО Црни Врх у општини Књажевац и КО Топли до у општини Пирот.

Од ове тачке граница наставља граничном линијом између КО Црни Врх и КО Топли До, изломљеном линијом у правцу севера у дужини од 1110 м' а од ове тачке граница иде праволинијски у правцу запада до пресечне темене тачке између у правцу КП бр. 8032 и 8029/6 одакле граница иде преко КП бр. 8032 у правцу запада до темене међне тачке између КП бр. 8029/9 и 8032, а затим граница наставља југозападно међном линијом између КП бр. 8029/9 и КП бр. 8032 до пресечне тачке између КП бр. 8029/9, КП бр. 8029/8 и КП бр. 8029/2;

Од ове тачке граница иде у правцу северозапада међном линијом КП бр. 8029/8 и КП бр. 8029/2 до просечне међне тачке између КП бр. 8029/8, 8032 и 8029/2; Од ове тачке граница наставља северозападно међном линијом КП бр. 8032 и 8029/2 до међне тачке између КП бр. 8032 и КП бр. 8029/6 и 8029/2; Граница даље иде у правцу југозапада до међе КП бр. 8029/2, 8029/6; 8029/1 и 8031; Затим наставља ка западу сече КП бр. 8029/1 и наставља по истом правцу међним линијама КП бр. 8041/7 и 8029/1.

Граница затим наставља ка северу међним линијама КП бр. 8029/1 и 8041/7 у више прелома, а онда се враћа ка југу у више прелома и између истих парцела; затим скреће ка западу, сече КП бр. 6029/1 по истом правцу до преломне мејне тачке између КП бр. 8029/1 и 8041/8 од које граница наставља у правцу северозапада у дужини од 83 м' и даље у правцу запада у дужини од 70 м' – све између КП бр. 8029/1 и 8041/8 до међне преломне тачке између КП бр. 8029/1 и 8041/8. Од ове тачке граница иде преко КП бр. 8041/8 у правцу запада праволинијски у дужини од 112 м' до међне преломне тачке између КП бр. 8041/8 и 8041/6 одакле граница наставља у правцу северозапада и праволинијски преко кат. парцеле бр. 8041/8 у дужини од 394 м, у истом правцу наставља међном линијом кат. парцела бр. 8029/5 и 8041/8 у два прелома, скреће ка северу између истих кат. парцела у четири прелома; мења правац ка западу, сече КП бр. 8029/5, затим скреће на северозапад десном страном пута КП бр. 8930. Граница по истом правцу сече 8041/1 и наставља међном линијом КП бр. 8029/1 и 8930 у дужини око 140 м. Одатле граница у правцу југозапада сече пут КП бр.8930, парцелу 8029/4, пут 8913 и парцелу 8027 до Зупске реке где мења правац и иде узводно, левом обалом реке до тремеђе КП бр. 8873 (река), 8022/1 и 8021.

Од тромеђе у правцу југозапада граница иде међним линијама КП бр. 8021 и 8022/1; затим по истом правцу праволинијски сече КП бр. 8022/1 до међне линије пута L-16 КП бр. 8930, скреће ка југу између пута и КП бр. 8022/1 до тромеђе пута L-16 КП бр. 8930; КП бр. 8457/2 и потока КП бр. 8020. По истом правцу сече поток КП бр. 8020, пут КП бр. 8930 L-16 до тромеђе КП бр. 8930, 8041/1 и КП бр. 8020. Граница наставља у правцу североистока међним линијама пута КП бр. 8930 L-16 и КП бр. 8041. Затим скреће ка југоистоку међним линијама КП бр. 8455/1 и КП бр. 8041/1; 8453/1 и 8041/1; скреће у правцу севера између КП бр. 8453/1 и 8041/1 до тромеђе одакле је граница и почела.

1.2. Преглед садржаја и циљева Измене и допуне Плана генералне регулације туристичко насеља “Коњарник”

1.2.1. Предмет Плана и приказ планских решења са аспекта могућих утицаја и заштите

Предмет Плана је грађевинско земљиште на Старој Планини и утврђивање услова за мултифункционално коришћење простора у оквиру одрживог развоја. Значај Плана за заштиту животне средине и одрживи развој, произилази из посебног третмана подручја.

Цео План се ради у сврху заштите и коришћења туристичког подручја Старе планине. Циљеви изградње, уређења, заштите и коришћења подручја утврђени су првенствено на основу општих начела и одрживог развоја и заштите Старе планине као природног добра од националног интереса и као туристичког подручја од националног интереса. Непосредна подлога за утврђивање ових циљева и задатака садржана је у циљевима развоја туризма по Просторном плану Републике Србије, Регионалном просторном плану Тимочке Крајне и Стратегији развоја туризма Србије која подразумева: комплексну валоризацију потенцијала туристичке понуде; успостављање система садржајно и функционално заокружење и регионално интегрисане туристичке понуде; подстицања туристичких подручја са најповољнијим могућностима за продужење туристичке сезоне и повећање степена искоришћености капацитета; укључивање природних, културно-историјских и других вредности у развој туризма, уз целовиту заштиту животне средине, природе, природне и културне баштине. Поред тога, циљ израде Плана је дефинисање правила заштите и уређење простора и грађења за објекте туристичке намене на Старој планини на територији општине Књажевац у складу са важећим планским документима вишег реда (Просторним планом подручја Парка природе и туристичке регије Стара планина, Просторним планом општине Књажевац, Програма развоја планинског туризма и др.). С обзиром да је подручје Плана генералне регулације неурбанизован и неизграђен простор основни циљеви су:

- уређивање грађевинског земљишта кроз мере и инструменте плана према Закону о планирању и изградњи;
- издвајање земљишта за јавне и остале намене;
- утврђивање правила грађења и уређења.

1. Правила коришћења, уређења и заштите планског подручја

Концепција заштите, уређења и коришћења подручја Плана генералне регулације заснована је на заштити и унапређењу животног простора. Заштита животне средине основ је за развој и просторни размештај туристичких, спортско-рекреативних и услужних функција, као и других пратећих садржаја и активности, што је основ за остварење општег циља израде Плана генералне регулације и начела интегралности заштите.

2. Очување и унапређење подручја посебне намене

Обезбеђује се кроз:

- дефинисање зона заштите по критеријуму заштите грађевинског земљишта и утврђивања режима заштите по зонама;
- уочавање вредних делова животне средине и предлога њиховог даљег третмана;
- предлог даљег третмана евидентираних зона ризика и могућег деградирања

3. Мере заштите природних вредности

План генералне регулације је утврдио по зонама заштите интеграцију створених и природних вредности, чији резултат треба да буде оптимизирање утицаја планских решења на животну средину.

1. Мере у функцији заштите квалитета воде подразумевају контролу:

- наменског коришћења земљишта и вода;
  - евакуацију отпадних вода у туристичким насељима, као и из објеката и са површина ван насеља;
  - ризика од контаминације земљишта уз саобраћајнице загађеним водама са саобраћајница, или водама загађеним изливањем опасних материја које се транспортују;
  - ризика од непропусног складиштења или употребе нафтних деривата или агрохемијских средстава;
  - ризика од саботаже и тероризма употребом токсичних материјала и вирусних агенаса
2. Заштита подземних вода врши се комплетирањем канализационе мреже
  3. Заштита од површинских вода врши се регулацијом свих водотокова
  4. Целовите мере заштите пољопривредног земљишта постићи ће се рекултивацијом, пошумљавањем, антиерозивном заштитом и хидротехничком и агротехничком мелиорацијом.
  5. Заштита земљишта врши се оптималним размештајем намена, комплетирањем канализационе мреже и формирањем зелених површина;
  6. Значајна мера за заштиту простора је утврђивање принципа просторног размештаја ватрозаштитних појасева и принципа очувања лугова, вегетације на међама и појединачних стабала;
  7. Заштита ваздуха врши се очувањем и подизањем шума, обезбеђењем одговарајућег процента уређених зелених површина

- у насељима (заштитних, парковских, других јавних, уличних дрвореда);
8. Заштита од буке обезбеђује се оптималном густином насељености, оптималним системом саобраћаја и размештајем објеката, озелењавањем свих зона и формирањем зелених тампона;
  9. За заштиту од јонизујућих и нејонизујућих зрачења препоручује се контрола радиоактивности у води, ваздуху и земљишту;
  10. Заштита од чврстих отпадака постиже се опремањем новог комплекса за санитарну депонију комуналног чврстог отпада;
  11. За комуналну хигијену планира се комплетирање канализационог система и пречишћавање отпадних вода;
  12. За заштиту од акцидентних загађења предвиђа се опремање саобраћајница ободним каналима и уређајима за сакупљање, евакуацију и санитарно збрињавање загађених вода и отпадних материја, препоручују се превентивне мере заштите у свим процесима живота и рада, као и код складиштења, претовара и транспорта опасних и штетних материја. Акциденти се спречавају и прикључивањем свих објеката на мрежу техничке инфраструктуре.

4. Основна намена простора и биланс коришћења простора

- Стратешки приступ при изради Измене и допуне Плана генералне регулације био је да заштита животне средине буде оквир просторног развоја, а водоснабдевање, развој туризма и рекреације основни правци развоја. У том контексту, промене основних намена простора служе санирању деградираног земљишта и заштити од деградације и припрему земљишта за планиране намене и правце развоја.

- Концепција коришћења простора подразумева рационалност. Грађевинско подручје повећаће се ради функционалног заокружења простора.

- Стварање услова за одрживи туризам као водећу привредну грану планског подручја, као и активности друштвеног стандарда (саобраћај, комуналне службе, јавне службе),

- Развој туризма као делатности физички и функцијски прилагођене захтевима заштите, очувања и ревитализације природе, природних вредности и животне средине у складу са принципима одрживог развоја; са захтевима и потребама заштите природе, животне средине и туризма биће усклађене све остале активности подручја.

- Планска изградња, уређење, заштита и коришћење туристичких простора на подручју Плана у складу са конкретном природним и другим погодностима, условима и ограничењима и сходно меродавним стратешким документима; развој туризма подручја оствариће се по средњорочним етапама и краткорочним фазама, изградом и спровођењем прописаних планских и програмских документата, у функцијским међузависностима са заштитом, ревитализацијом и презентацијом природних и културних добара, као и са развојем пољопривреде, мале привреде и осталих комплементарних активности;

- Изградња смештајних капацитета, туристичке, саобраћајне, комуналне и друге инфраструктуре у оквиру планираних туристичких центара, туристичких насеља и села;

Организовање јединствене туристичке понуде у простору, са јединственим туристичким производом у знаку Парка природе.

- Формирање интегралних садржаја јавних служби, туристичке, саобраћајне и техничке инфраструктуре на подручју Плана, за задовољење

заједничких потреба и захтева заштите и презентације Парка природе, туризма, локалног становништва, комплементарних активности (заједнички садржаји угоститељства, трговине, сервиса, здравства, културе и др. жичаре у функцији скијања и саобраћаја, режим путног саобраћаја, систем водоснабдевања и економисања отпадних вода и др.

- Реконструкција постојеће и етапна реализација планиране саобраћајне инфраструктуре ради активирања природних потенцијала Старе Планине за туризам и комплементарне делатности;

- Побољшање квалитета локалне и регионалне путне мреже, као и других техничких система, у складу са успостављеним режимима заштите природе, изворишта воде и културних добара.

- Изградња специјализованих саобраћајних система рекреативне инфраструктуре (скијашке жичаре и стазе, излетничке и планинарске стазе и др.) у функцији развоја туризма.

5. Просторни развој, размештај и коришћење инфраструктурних система

Подразумевају оптимална решења у погледу коришћења простора и доступности. Главни путни прилаз је регионалним путем R-243 и локалним путем L-16. Траса приступног пута до Туристичком комплекса „Коњарник“ полази од пута Црни Врх – Бабин Зуб на км – 12+500,00. Траса је укупне дужине око 960,00 м'. Поред приступног пута планира се изградња прилазних саобраћајница које ће бити у функцији смештајних капацитета.

Снабдевање водом туристичког насеља „Коњарник“ обезбедиће се каптирањем изворишта Репушачког потока. Тако захваћена вода би се доводним цевоводом транспортовала природним падом до резервоара, одакле би се транспортним цевоводом такође природним падом водила до потрошача у насељу. Вода из каптираних извора дезинфиковаће се хлорисањем. Објекат са опремом за дезинфекцију налази се на локацији резервоара. У овом објекту је и комора која обезбеђује потребно задржавање воде након дезинфекције ради омогућавања довољног времена деловања дезинфекционог средства. Дезинфекција воде обрађена на постројењу за пречишћавање речне воде обављаће се такође у овом објекту.

Изградња система за одвођење отпадних вода је првенствено у функцији заштите. Систем је сепаратни, тј. посебно је фекална, а посебно атмосферска вода. Цевовод фекалне воде пролази коридором – поред саобраћајнице долином Зубске реке, све до постројења за пречишћавање отпадних вода које се налазе на локацији испред кривине за улазак у туристичко насеље „Коњарник“.

Концепција развоја електроенергетике заснива се на изградњи у преносним капацитетима (напонски ниво 110 kV - далеководи и трафостанице) и изградњи и доградњи дистрибутивних водова и трафостаница 35 kV и 10kV за сигурније задовољење све већих потреба потрошача.

Концепција развоја електроенергетике заснива се на изградњи у преносним капацитетима (напонски ниво 110 kV – далеководи и трафостанице) и изградњи и доградњи дистрибутивних водова и трафостаница 35 kV и 10kV за сигурније задовољење све већих потреба потрошача.

Концепција развоја телекомуникационе мреже је могућа на два начина. Један начин је проширење или замена телефонске централе у Кални и провлачење кабла довољног капацитета, који би опслуживао све објекте. Други начин је постављање комутационог центра на Бабином Зубу уз изградњу

кабловских капацитета у приступној мрежи. Веза комутационог центра са остатком Телеком би била преко микроталасног линка на Тупижници. Приступна мрежа би могла да буде решена и WLL технологијом.

1.2.2. Циљеви Измене и допуне Плана генералне регулације

Општи циљ израде Измене и допуне Плана генералне регулације је обезбеђење услова за решење проблема мултифункционалног развоја планског подручја.

Посебни циљеви су:

1. Спровођење основних начела заштите животне средине, начела интегралности, превенције и предострожности, очувања природних вредности, начела „загађивач плаћа“ и „корисник плаћа“, подстицајних мера, информисања и учешћа јавности, заштите права на здраву животну средину, интегралности, хијерархије и координације, као и најзначајнији циљ спровођења начела одрживог развоја целог подручја.

2. Заштита природних и културних вредности: идентификација станишта и врста од значаја за заштиту европске дивље флоре и фауне по програму НАТУРА 2000; очување-одржање разноврсности дивље флоре и фауне и њено повећање реинтродукцијом исчезлих и крајње угрожених аутохтоних врста животиња и биљака; очување станишта, јачање (повећање бројности) и просторно ширење популација ретких, угрожених и крајње угрожених биљних и животињских врста; одржање екосистемске разноврсности и заштита природни и агроекосистема од инвазивних врста биљака и животиња; очување, презентација и одрживо коришћење места, природних објеката и појава који својим обележјима представљају истакнуте, ретке и привлачне вредности геонаслеђа и очување старих, по димензијама и врсти репрезентативних и у другом погледу значајних стабала дрвећа и њихових групација; очување, презентација и одрживо коришћење локалитета, природних објеката и појава који својим геолошким, геоморфолошким, хидрографским или другим обележјима представљају истакнуте, ретке и привлачне вредности геонаслеђа;

3. Развој туризма као основног правца развоја;

4. Изградња инфраструктурних мрежа, посебно хидротехничке инфраструктуре, у функцији успостављања мреже насеља и бољег функционалног повезивања планског подручја са окружењем;

5. Успостављање система контроле и управљања подручјем (успостављање мониторинга животне средине).

1.3. Однос Плана према релевантним плановима, програмима и другим стратешким документима

Полазиште, стручни и формални основ планског процеса и поступка стратешке процене, осим раније споменутих кључних закона, престављају Просторни план Републике Србије (“Службени гласник РС”, бр. 88/2010), Просторни план општине Књажевац (Службени лист општине 9/1-2011), секторске стратегије, основе и планови. Осим наведене планске регулативе коришћена је и Уредба о заштити Парка природе “Стара планина” (Службени гласник РС”, бр.23/2009), Програм развоја планинског туризма на подручју Старе планине (“Службени гласник РС”, бр. 85/2007), Просторни план подручја Парка природе и туристичке регије Стара планина (“Службени гласник

РС”, бр.115/2008), као и други важећи закони уредбе и документа донети на републичком и општинском нивоу везани за предметни простор.

Концепција заштите и развоја подручја Старе Планине у ПП Републике Србије сагледана је у оквиру:

1) Поглавља V3 ППРС о Заштити природних добара, где је међу 10 најзначајнијих предложених подручја природних добара, 7. у изразито планинским просторима. За подручје Старе Планине утврђен је следећи третман заштите природних добара:

- у категорији планираних подручја изузетних природних вредности од посебног националног значаја, предвиђена је заштита највишег, југоисточног дела Старе Планине на деловима територије општина Књажевац, Пирот и Димитровград;

- планирано подручје изузетних природних вредности Старе Планине предвиђено је за упис у листу МАВ („Човек и биосфера“);

- планирано подручје изузетних природних вредности Старе Планине третирано је као гранично компактно подручје у заштити природе;

- дефинисање статуса просторног обухвата и режима заштите подручја изузетних природних вредности од посебног значаја.

У оквиру регионалних приоритета заштите природних добара предвиђена је заштита изворишта и водотокова прве категорије.

2) Поглавља V1 ППРС о Развоју туризма и организацији туристичких простора, где је Стара Планина дефинисана као високопланинска туристичка регија „И.1.“ највишег I степена, на деловима територија општина Књажевац, Пирот и Димитровград. Туристичка регија Стара Планина обухвата истоимену планину у Србији са Видличем, Завојским језером, Заглавком, Буцаком и Високом, ловиштима Радичевац, Алдинац и Репушница, као и градовима Пирот (градски туристички центар II степена у центар туристичке регије Стара Планина) и Књажевац са Ргошком Бањом, планинским селима и др. За подручје Старе Планине утврђен је следећи третман развоја:

- у категорији планираних планинских подручја предвиђена је у међународном и националном рангу, са водећим туристичким активностима у алпском скијању и другим зимским спортовима, уз летње рекреативне, климатске, еколошке, ловне, сеоске и друге туристичке активности;

- у групи приоритета међу новим туристичким просторима.

Старој Планини је дато друго место (иза Дунава), и то за северну високопланинску субрегију регије „И.1“ („Бабин Зуб“ у оквиру делова општина Књажевац и Пирот) и окружујући део зоне „И“.

Преко територије туристичке регије Стара Планина предвиђени су елементи друмских транзитних туристичких праваца ауто-пута Е-80 Ниш – Димитровград и магистралног пута Е-771 Ниш-Зајечар. За туристичку регију Стара Планина, веома су значајни и регионални путеви, посебно Алексинач – Соко Бања – Књажевац – Кална – Темска – Пирот, који од Књажевца до Пирота и даље уз Височицу, може да функционише као подужни потпланински пут.

3) Поглавља V2 ППРС о Заштити животне средине, где су утврђене следеће одредбе о заштити животне средине релевантне за подручје Просторног плана;

- у циљу заштите животне средине и природе; заштита највреднијих природних добара; заустављање ерозије у најугроженијим подручјима; очување природних предела посебних вредности и значаја, угрожених и ретких биљних и животињских врста; одржавање биодиверзитета, заштита природних предела око културно – историјских споменика.

4) Поглавља V4 ППРС о Заштити непокретних културних добара, за подручје просторног плана релевантне су следеће одредбе:

- начело да се непокретна културна добра штите интегрално са простором у коме се налазе, а да се у природним просторима обавезно интегришу са Заштитом природе, уз могућу дислокацију добара само ради његовог спасавања;

- са аспекта планирања, уз наведена културна добра, посебан третман треба да добију сеоска подручја са вредним примерима аутентичне народне архитектуре, специфичних типолошких одлика и амбијената са историјским, културолошким и традиционалним слојевима од значаја за разумевање историје и културе народа и начина живота у сеоским заједницама.

Концепција заштите и развоја подручја Старе Планине у Просторном плану подручја Парка природе и туристичке регије Стара Планина сагледана је у оквиру:

1) Поглавље II/2.1. Заштита природе и природних вредности:

- очување разноврсности дивље флоре и фауне и њено повећање реинпродукцијом несталих аутохтоних врста животиња и биљака;

- умерено повећање површине под шумом, очување и унапређење разноврсности и аутохтоности дендролошког састава, побољшање структуре шумских састојина и мере и начин за обнављање шумских површина:

Пре приступања изради техничке документације Планског акта, потребно је решити статус шумских површина, дефинисаних важећим планским документима, у складу са Законом о шумама ("Службени гласник РС", бр.30/2010), као и имовинско-правне односе на предметним локацијама

Забрану сече, уништавање и оштећивање репрезентативних стабала дрвећа и примерака заштићених, ретких значајних врста дрвећа, жбуња и зељастих врста;

Избећи или свести на најмању могућу меру уклањање високопланинске вегетације, чисту сечу шуме, сечу појединачних стабала и сл., на локацијама предвиђеним за изградњу планираних објеката, како би се очувала стабилност терена, све у складу са техничким нормативима одређеним за изградњу предметних објеката;

Планирати очување и заштиту усамљених стабала и групе стабала на ливадама, њивама, поред путева и шумама;

Уколико је неопходно уклањање дрвенасте вегетације иста се може уклонити у складу са условима надлежне шумске управе. Сеча стабла може се вршити након извршене дознаке стабла дозначним жигом. Дозначна стабла се морају евидентирати у дозначним књигама. Дознаку може изводити само стручно лице (лице које поседује лиценцу за обављање стручних послова у газдовању шумама), које је од надлежног Министарства добило дозначни жиг на име, у складу са Законом;

Приликом извођења сече стабала, посечена стабла морају се уклонити са предметне локације, односно из Парка природе и одложити на место које одреди надлежна комунална служба.

Пејзажне интервенције у оквиру јавних зелених површина подразумевају поштовање природности предела тако да се решења уклапају у околину и повезују дати простор са пределом. Није дозвољено формирање парковског зеленила градског типа и уношење алатхоних врста. Пројектном документацијом предвидети примену одговарајућих биоинжењерских мера које предвиђају заштиту терена од ерозије, евентуалних изворишта и водених токова од засипања стенским или земљаним материјалом.

- проактивна заштита земљишта од водне ерозије, загађивања и других деградационих процеса, заштита воде од загађивања и неповољних промена хидролошких режима, заштита ваздуха од загађивања, заштита од прекомерне буке и других неповољних утицаја на природу и људе;

- конзервација делова подручја у затеченом стању ради заштите интегритета и спонтаног функционисања њиховог укупног природног комплекса, за научне, образовне и културне сврхе;

- очување разноврсности, живописности и лепоте предела, унапређење његовог квалитета и уређености у зонама и коридорима становања саобраћаја, привредних активности и рекреације и спровођење санације и рекултивације деградираних површина;

- омогућавање доступности људима пејзажних, биолошких и других вредности и природних ресурса подручја за одрживо коришћење у оквиру туризма, рекреације и комплементарних активности, науке образовања, спорта и др.

- интегрисање презентације природних вредности у туристичку понуду путем заједничких програма, планова и пројеката уз издвајање дела туристичког профита за потребе заштите природе која представља туристички мотив;

Стање и фактори природе и животне средине на планском подручју

Елементи животне средине за које постоји могућност да буду угрожени су: геолошке, геоморфолошке и хидрогеолошке одлике, биљни и животињски свет и сл.

Предметни предео Коњарника за геолошку подлогу има метаморфне стене рифеј камбријумске старости у којима је усечена нормална долинска мрежа, са повлатом од моћног елувијалног комплекса подложног денудацији и линијској ерозији.

Педолошки покривач је разноврстан. Преовлађују кисела смеђа земљишта (дистрични камбисол) везана за све типове стена, али су највише заступљена на геолошкој подлози изграђеној од метаморфних и магматских стена. Други по распрострањењу су ранкери, са неколико варијетета, претежно на црвеним пешчарима, мање на стенама метафорфно-магматског комплекса. На кречњацима и доломитима главни типови педолошког супстрата су рендзине и смеђа земљишта. Доминирају земљишта ниског бонитета (од шесте до осме бонитетне класе), са потпуном неподесношћу или веома озбиљним ограничењима коришћења за друге намене осим ливада, пашњака и шума.

Западним падинама Старе планине, али не у целини, већ у виду ерозионих жаришта I и II категорије доминантно је заступљена слаба ерозија. Средња ерозија III категорије распрострањена је посебно на падинама речних долина.

Подручје је изложено опасности од земљотреса јачине изнад 5⁰ МКС на територији општине Књажевац и Зајечар, односно до 7⁰ МКС на територији општина Пирот и Димитровград.

Подручје Коњарника се налази у склопу Парка природе "Стара планина" чија је флора представљена са око 1190 таксона. Предметно подручје представља једно од најзначајнијих центара терцијарних и глацијалних ендемореликтних врста. На овом простору забележено је око 116 врста дневних лептира, 18 врста водоземаца и гмизаваца, 203 врста птица и више од 30 врста сисара.

Заштита животне средине

- очување и унапређење квалитета животне средине, интегрално са заштитом природе у оквиру концепта одрживог развоја;
- рационално коришћење свих природних ресурса и заштита природних подручја и добара, која условљавају квалитет живљења на регионалном и локалном нивоу у складу са принципима одрживог развоја;
- очување, унапређење и заштита амбијенталних, естетских и туристичко – рекреативних потенцијала подручја од посебног интереса;
- очување, унапређење и заштита квалитета животне средине – ваздуха, вода, вегетације и др. у насељским срединама;
- развој интегралног информационог система о стању природе и животне средине;
- популаризација заштите природе и животне средине и развијање еколошке свести у јавности;
- заснивање заштите природе и квалитета животне средине на интегралном и континуалном просторном и урбанистичком планирању;
- хармонизација развоја привредних активности, изградње и уређења простора са режимима и условима заштите природе и животне средине утврђеним у просторном плану (посебно у Парку природе).
- обезбеђивање саобраћајних, санитарних, енергетских и других техничких услова, који омогућују висок квалитет животне средине на подручју Плана;
- санација и ревитализација загађених, деградираних и неплански изграђених простора;
- уређење и коришћење ратарских површина на подручју Парка природе по одредбама посебног програма пољопривреде.

Заштита непокретних културних добара

- формирање јединствене информационе основе о културном наслеђу на подручју Плана;
- истраживања у склопу природно-културног предела Парка природе и туристичке регије ради евидентирања и једнозначне валоризације непокретних културних добара;
- утврђивање заштићених околина за објекте, локалитете и целине непокретних културних добара, очување, унапређење и заштита предела, амбијената и пејзажа око непокретних културних добара у оквиру комплексне заштите ових целина;
- израда неопходне урбанистичке документације за просторе непокретних културних добара и њихове заштићене околине, којом ће се детаљно решити питање заштите, уређења и коришћења простора од значаја за ова добра;

Развој туризма и комплементарних активности

- Развој туризма као активности најизразитије комплементарне заштити, ревитализацији и културолошком коришћењу природних и културних добара Парка природе, представљаће водећу привредну грану одрживог развоја подручја Плана и агенс развоја других комплементарних активности, посебно пољопривреде, ловства, чисте енергетике из обновљених извора, занатства и домаће радиности, као и активности друштвеног стандарда (саобраћај,

комуналне службе, јавне службе); у том смислу туризам ће представљати главни фактор социоекономског и културног развоја становништва и активности подпланинских насеља:

- Развој туризма на подручју Плана и посебно на подручју Парка природе, компромисно физички и функцијски прилагођеног захтевима заштите, очувања, ревитализације и коришћења природе, природних вредности, животне средине и непокретна културна добра, у складу са принципима одрживог развоја; са захтевима и потребама заштите и туризма биће усклађене све остале активности подручја;

- Развој туризма у функцији заштите, ревитализације и презентације природних и културних добара подручја;

- Планско конципирање развоја туризма на основу вредновања природних и створених услова и ресурса;

- Заснивање развоја туристичко – рекреативне понуде на ресурсима и вредностима за зимску и летњу понуду планинског туризма, као и на потенцијалној понуди потпланинских села;

Развој и изградња инфраструктурних система

Саобраћајна инфраструктура

- Реконструкција постојеће и етапна реализација планиране саобраћајне инфраструктуре ради активирања природних потенцијала Старе Планине за туризам и комплементарне делатности;
- Побољшање квалитета државних путева II разреда и локалне путне мреже;
- Дефинисање оквирних капацитета и праваца развоја саобраћајне инфраструктуре у складу са планираном супраструктуром;
- Развој специјализованог превоза вертикалним транспортом

Хидротехничка инфраструктура

- интегрална заштита, уређење и коришћење водних ресурса;
- развој, локалног система водоснабдевања и санитација сеоских и туристичких насеља у складу са режимима заштите природе и квалитета вода низводних водотока и акумулација;
- заштита од поплава према критеријумима из Водопривредне основе Србије;
- антиерозивна заштита сливова применом биолошких и техничких мера;
- трајно обезбеђење класа квалитета свих површинских и подземних вода, према захтевима из Водопривредне основе Србије и остваривање пуне еколошке заштите водотока низводно од свих водозахвата обезбеђењем гарантованог еколошког протока.

Електроенергетска инфраструктура

- обезбеђење довољног, сигурног, квалитетног и економичног снабдевања електричном енергијом свих потрошача, а нарочито туристичких центара и насеља;
- развој и коришћење нових и обновљених извора енергије, пре свих МХЕ, тако да не угрожавају еколошку равнотежу, а да буду од користи за повећање сигурности напајања;
- повећање енергетске ефикасности код производње, дистрибуције и потрошње енергије;
- интензивирање истраживања свих енергетских потенцијала у циљу проналажења нових резерви и њиховог ефикасног коришћења.

Телекомуникациона инфраструктура

- Повећање густине телефонских прикључака и равномернија покривеност простора телекомуникационом мрежом и сигнаlima мобилне телефоније, као и шалтерима поштанске службе;
- Развој технички квалитетне и поуздане телекомуникационе мреже до планираних туристичких центара и насеља;
- Развој посебне радио руралне мреже за ретко насељени део простора.

Комунални садржаји

- Организовано сакупљање смећа из постојећих насеља и туристичких комплекса, уз одвожење на планиране трансфер станице и регионалне депоније ван подручја Плана, у складу са Националном стратегијом управљања отпадом;
- Организовано уређење и одржавање јавних, слободних и спортско – рекреативних површина у туристичким комплексима и постојећим насељима

Одбрана земље и заштита од елементарних непогода

- Утврђивање мера заштите и спасавања становништва, културних добара и животне средине у случају елементарних непогода и техничко – технолошких несрећа;
  - Изградња и реконструкција грађевинских структура, по правилу без већих физичких концентрација и са значајним учешћем слободних простора и зеленила у насељским структурама и туристичким локалитетима;
  - Обезбеђивање саобраћајне приступачности и мобилности подручја, са алтернативним саобраћајним правцима, без слепих саобраћајница и без могућности запречавања у случају урушавања објеката;
  - Заштита саобраћајница и техничких система;
  - Организовање служби и изградња објеката у функцији заштите од елементарних непогода и ратних разарања (цивилна заштита противпожарна заштита и др.);

Поред наведених Просторних планова у току израде Плана генералне регулације извршено је усклађивање са следећим националним и локалним документима:

- 1) Водопривредном основом РС
- 2) Националном стратегијом управљања отпадом
- 3) Нацртом нове Уредбе о заштити парка природе Стара Планина (Завод за заштиту природе Србије)
- 4) Шумским основама за подручје Парка природе (обрађивач ЈП „Србијашуме“).

Б (2) Циљеви стратешке процене и индикатори

2.1. Циљеви стратешке процене

Циљеви стратешке процене дефинисани су на основу захтева у погледу заштите животне средине утврђених на нивоу Србије и међународном нивоу (општи циљеви), као и на основу прелиминарне оцене стања животне средине на планском подручју, захтева везаних за животну средину из других докумената (планова, програма, прописа, стратешких докумената), карактеристика плана и планског подручја и предлога заштите у Плану генералне регулације (посебни циљеви).

2.1.1. Општи циљеви

Циљ обављања Стратешке процене је обезбеђивање заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступку припреме и доношења Плана.

Стратешком проценом проверава се да ли је планским решењима омогућено очување, унапређење и заштита животне средине у складу са стандардима и циљевима који су поставили Просторни план Републике Србије, Просторни план подручја Парка природе и туристичке регије Стара Планина, Водопривредна основа РС, Национални програм заштите животне средине и Национална стратегија управљања отпадом.

Табела бр. 1:

Општи циљеви стратешке процене

Ознака	Области заштите животне средине	Општи циљеви Стратешке процене
1.	Управљање водама	Створити услове за одржавање и дугорочни развој водног режима на подручју Плана уз рационално коришћење вода у оквиру јединственог система коришћења вода, заштите вода и од вода
2.	Заштита и коришћење земљишта	Релативизирати негативан утицај укупног развоја на обрадиво пољопривредн, шумско земљиште и деградирано земљиште.

3.	Управљање квалитета и ваздуха	Минимизирати изложеност становништва и туриста загађеном ваздуху.
4.	Климатске промене	Ублажити ефекат стаклене баште
5.	Очување природних добара и биодиверзитета и унапређење предела.	Очувати природна добра и биодиверзитет и унапредити предео. Очувати и унапредити специјске, генетичке и екосистемске разноврсности; Очување, презентација и одрживо коришћење природних вредности (геоморфолошког, хидрографског и геолошког карактера) Очувати и унапредити главне (природне, културне...) елементе предеоног лика.
6.	Становништво, насеља	Ублажити негативан и обезбедити позитивне ефекте развоја на демографију и насеља
7.	Економски развој планског подручја	Подстицати економски развој и запосленост.
8.	Инфраструктурни систем	Ублажити негативан утицај неразвијености саобраћајне инфраструктуре, минимизирати негативан утицај дефицитарности водопривредне инфраструктуре
9.	Управљање отпадом	Унапредити третман и одлагање отпада
10.	Заштита културних добара	Очувати значајна културна добра, заштитити незаштићена
11.	Еколошка равнотежа и управљање заштитом животне средине.	Поштовати еколошки праг, унапредити систем управљања заштитом животне средине.

2.1.2. Посебни циљеви

Посебни циљеви Стратешке процене произилазе из посебне намене подручја, могућности његовог развоја и података о стању животне средине и могућим проблемима, а истовремено представљају основ за планирање делатности, функција и садржаја, односно намене површина и коришћење простора у Плану на принципима одрживог развоја.

Табела бр. 2:

Посебни циљеви стратешке процене

Ознака	Посебни циљеви СПУ	Индикатори
1.	Унапредити заштиту од поплава ерозије, бујица, клижења и других видова штетног дејства вода и зауставити и спречити деградацију пољопривредног земљишта	Регулација водотокова
		Пошумљавање
		Хидротехничке мере

2.1.	Очувати обрадиво пољопривредно земљиште	Површине земљишта која се трајно губе за поримарну намену
2.2.	Повећати површине под шумом	Промена површина шумског земљишта Наменско и контролисано пошумљавање, ревитализација, обнова аутохтоним дрвенастим и жбунастим врстама дрвећа, у складу са распрострањености и типу истих на предметном простору, односно таквих врста које су биолошки постојане у датим климатским условима и обавезна нега шумских засада Пејзажно уређење постојећих шумских комплекса применом мера неге и заштите; Обликовање заштитног појаса зеленила од аутохтоних врста у циљу повећања еколошког капацитета просторне целине и еколошких зона;
3.1.	Строго контролисати ниво емисије штетних материја у ваздуху	Емисије честица и гасова
3.2.	Минимизирати изложеност становништва и туриста зађеном ваздуху	Број дана са прекорачењем граничне вредности имисије Индекси квалитета ваздуха
4.	Ублажити ефекте стаклене баште	Контрола емисије и апсорбције угљен-диоксида Контрола потрошње фосилних горива за грејање
5.	Очувати биодиверзитет	Стање заштићених врста Очување постојећих врста биљака и животиња и повећање њиховог броја реинтродукцијом исшчезлих или крајње угрожених представника дивље флоре и фауне; Евидентирање, истраживање и вредновање феномена и подручја са специјалним геолошким, геоморфолошким и хидрографским одликама; Евидентирање, очување, уређење и презентација објеката геонаслеђа; Идентификација типова станишта и предела и формулисање програма њихове заштите; Израда и реализација пројекта уређења значајних амбијенталних целина.
6.1.	Поправити бројност и структуру становништва	Промена броја и структуре станоништва

		Број младих породица по насељима
6.2.	Минимизирати утицај на насеља и објекте	Број објеката за рушење
7.	Подстицати економски развој и запосленост	% запослених од радно способног становништва
		% сеоског становништва са допунском делатношћу у непољопривредним делатностима
		% становништва запосленог у туризму
8.1.	Минимизирати утицај на путну мрежу	Дужина путева за измештање по деоницама (км)
		Дужина измештених водотока због путева (км)
8.2.	Минимизирати негативан утицај дефицитарности водопривредне инфраструктуре	Изграђена канализациона мрежа
9.	Смањити количину комуналног отпада који се депонује	% комуналног отпада који се одлаже на санитарну депонију – будућу трансфер-станицу
10.	Очувати значајна културна добра, заштитити незаштићена	Број и значај угрожених објеката културног наслеђа
		Број евидентираних објеката, објеката културног наслеђа које треба заштитити проглашењем и уписом у регистар
		Површине према режимима културне баштине
11.	Поштовати еколошки праг и унапредити систем управљања заштитом животне средине	% буџета намењен заштити животне средине

2.2. Избор индикатора

Индикатор за вршење стратешке процене утицаја, односно за еволуцију утврђених циљева, изабрани су на основу меродавних и суштинских одлика и садржаја области животне средине на коју се процена односи. Они проистичу из општих циљева и представљају директан ослонац за идентификацију и мониторинг посебних циљева СПУ.

При утврђивању циљева Стратешке процене утицаја није се могло избећи, што иначе методологија стратешке процене у земљама Европске уније допушта и примењује преклапање са циљевима заштите животне средине и одрживог развоја.

2.3. Утврђивање компатибилности циљева стратешке процене са циљевима Измене и допуне ПГР-а

Измена и допуна План генералне регулације је рађен ради заштите грађевинског земљишта, самим тим и целокупне животне средине, односно заштите животне средине представља оквир израде Плана генералне регулације.

Циљеви стратешке процене, дефинисани на основу усмерења ЕУ односе се на заштиту, очување и унапређење свих сегмената животне средине

и проверу одрживости развоја планског подручја усмереног планским решењима.

Како се циљеви Измене и допуне Плана генералне регулације и циљеви стратешке процене односе на исте (све) секторе развоја и на све чиниоце животне средине, њихова компатибилност је очигледна.

В (3) Процена могућих утицаја и мере за смањење негативних утицаја на животну средину

Понуђени предлог Плана је интегралан, са уграђеним одабраним варијантним решењима. Варијантна решења су понуђена и поређења су вршена у радној верзији стратегије.

Процењени су и вредновани значајни могући утицаји предлога Плана на животну средину, имајући у виду постојеће стање и даље природне и социо-економске токове, а у оквирима одрживог развоја.

Понуђена планска решења решавају истовремено све постављене задатке у погледу заштите животне средине. То, претежно кумулативно и синергијско дејство представља главну повољност Плана.

3.1. Детаљна анализа стања животне средине на планском подручју

3.1.1. Досадашњи развој са аспекта одрживости

На основу расположивих података константовано је да је квалитет животне средине на подручју Плана задовољавајући. Проблеми спорадичног нарушавања квалитета неких чиниоца животне средине могу бити у ограниченом обиму. Њихово отклањање или ублажавање обезбеђује се решењима Плана: унапређење, очување и заштита животне средине основа су одрживог развоја, као постављеног циља.

3.1.2. Заштита природних вредности – разматрана питања и проблеми

У Плану генералне регулације предметног подручја разматрана су питања и проблеми заштите животне средине у односу на следеће области:

- природне вредности
- ваздух
- бука
- становништво, насеља,
- културно-историјско наслеђе
- туристички развој
- инфраструктурне и комуналне објекте
- развој инфраструктурних коридора
- управљање чврстим комуналним и осталим типовима отпада

На основу процене стања животне средине на подручју Плана, кључни проблеми су следећи:

- неразвијен мониторинг животне средине и промене у простору
- недовољно инвестирање у заштиту животне средине

- претежно лош бонитет земљишта, са постојећим и могућим утицајима процеса ерозије природног и антропогеног порекла, загађивања водом, хемијским материјама и отпадом,
- непостојање организованог сакупљања, транспорта и одлагања отпада
- недовољна инфраструктура за одвођење и пречишћавање отпадних вода
- необезбеђеност довољних количина квалитетне воде за пиће
- слаб квалитет саобраћајне мреже
- деградација и загађивање земљишта

3.2. Приказ варијантних решења Плана

Основни циљ процеса израде Стратешке процене утицаја подразумева заштиту животне средине и обезбеђивање имплементације стратегије одрживог развоја. Резултат процене треба да укаже на могуће негативне утицаје имплементације планских решења и да предложи мере за умањење или избегавање негативних утицаја. У даљем поступку израде Стратешке процене разматраће се две основне варијанте:

- 1) варијанта да се не усвоји и не имплементира План
- 2) варијанта која заступа усвајање и имплементацију Плана

Стратешка процена утицаја разматра варијанту просторног развоја без примене Плана и просторног развоја са применом Плана са посебним уважавањем свих сектора планског развоја.

3.2.1. Варијанта 1: Просторни развој подручја без примене Плана

Уколико се у планском периоду не спроведе План, досадашње неповољне тенденције у заштити, развоју, уређењу и коришћењу простора предметног подручја ће се наставити вероватно према следећем сценарију:

- неконтролисана изградња објеката супраструктуре;
- ограничавање достизања оптималног туристичког развоја подручја због рестриктивног концепта у коришћењу природних ресурса и вредности;
- даље смањење насељености, смањење природног прираштаја, уз интензивно старење села;
- низак ниво комуналне опремљености простора;
- запостављање планског коришћења вода и других локалних ресурса подручја;
- заостајање, непланска изградња, неорганизованост и разједињеност туристичке понуде подручја

3.2.2. Варијанта 2: Просторни развој подручја са применом Плана

Основна предност Плана је што се њиме поставља и афирмише јединствен модел одрживог развоја планског подручја, усклађен са утврђеним општим интересом заштите природних вредности и животне средине Планског подручја. Примена Плана подразумева следећи сценарио одрживог развоја:

- туристички развој, планску изградњу смештајних капацитета, туристичке и друге инфраструктуре са низом позитивних последица;
- усаглашавање просторног размештаја туристичких садржаја и зона са режимима заштите Парка природе;
- што мања промена природе и природног амбијента;
- санација деградираних подручја;
- развој саобраћајне инфраструктуре у циљу повезивања туристичких центара;
- систематско и заједничко решавање питања водоснабдевања, евакуације и пречишћавања отпадних вода и управљања отпадом;

Варијанта 1. Просторни развој подручја без примене Плана

Циљеви Стратешке процене

1. Створити услове за одржавање и дугорочни развој водног режима на подручју Плана уз рационално коришћење вода у оквиру јединственог система коришћења вода, заштите вода и од вода;
2. Релативизирати негативан утицај укупног развоја на обрадиво, пољопривредно, шумско и деградирано земљиште;
3. Минимизирати изложеност становништва и туриста загађеном ваздуху;
4. Ублажити ефекат стаклене баште;
5. Очувати природна добра и биодиверзитет и унапредити предео;
6. Ублажити негативан и обезбедити позитивне ефекте развоја на демографију и насеља;
7. Подстицати економски развој и запосленост;
8. Ублажити негативан утицај неразвијености саобраћајне инфраструктуре; минимизирати негативан утицај дефицитарности водопривредне инфраструктуре;
9. Унапредити третман и одлагање отпада;
10. Очувати значајна културна добра, заштитити незаштићена;
11. Поштовати еколошки праг, унапредити систем управљања заштитом животне средине

Табела бр. 3:

Област	Сценарио тренда развоја	Циљеви Стратешке процене										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Заштита природе и природних вредности	Угрожавање земљишта од водне ерозије, бујице, поплаве и клизишта загађивање ваздуха и вода. Угрожавање био и геодиверзитета због непланске изградње	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	супраструктуре и инфраструктуре												
Заштита животне средине	Неконтролисано повећање обима саобраћаја, неконтролисано коришћење водних ресурса, неконтролисано депоновање отпада у зонама заштите, непостојање мониторинга параметара квалитета средине, непланска изградња	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Заштита непокретних културних добара	Даље дпропадање и рушење објеката етно-наслеђа у селима, губљење аутентичне културне баштине	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Развој туризма	Даља слаба развијеност туристичке понуде, неразбијеност угоститељских трговинских и сервисних садржаја	-	0	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-
Саобраћајна инфраструктура	Неповољни технички елементи постојећих саобраћајница, лоша повезаност и доступност појединих делова подручја, недовољно одржавање саобраћајница	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Воде и водoprивредна инфраструктура	Неконтролисано каптирање извора, даљи губици у дистрибутивним системима, нерационална потражња воде, неконтролисано испуштање отпадних вода, недовољан развој канализационог система, загађивање река, бујични процеси, угрожавање водотока	-	0	-	0	-	-	-	-	-	0	-	-

Електроенергетска инфраструктура	Неквалитетно електроснабдевање подручја, даља изградња мини хидро-електране без планске документације	-	0	0	0	0	-	-	0	-	-	-
Телекомуникациона инфраструктура	Даље пропадање технички застареле мреже, низак степен дигитализације мреже	0	0	0	0	0	-	-	0	0	-	0
Комунална опрема	Неразвијена комунална инфраструктура, непостојање санитарне депоније и претоварних станица за комунални отпад, неконтролисано одлагање отпада	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Значење симбола: + укупно позитиван утицај;
 - укупно негативан утицај;
 0 нема директног утицаја

Варијанта 2. Происторни развој подручја са применом Плана

Табела бр. 4:

Област	Сценарио тренда развоја	Циљеви Стратешке процене										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Заштита природе и природних вредности	Очување разноврсности флоре и фауне, заштита земљишта од ерозије, загађивања, очување разноврсности, живописности и лепоте предела, интегрисање природних вредности у туристичку понуду	+	0	+	+	+	0	0	+	+	0	+
Заштита животне средине	Очување квалитета животне средине, рационално коришћење свих природних ресурса, очување, унапређење и заштита амбијенталних, естетских и туристичко-рекреативних потенцијала подручја	+	0	+	+	+	+	0	+	+	0	+

	од посебног интереса, обезбеђивање саобраћајних, санитарних и других техничких услова												
Заштита непокретних културних добара	Утврђивање заштићених околина за објекте, локалитете и целине НКД; очување, унапређење и заштита предела, амбијената и пејзажа око НКД	0	0	0	0	+	+	+	0	0	+	0	
Развој туризма	Развој целогодишњег туризма интегрално са заштитом, ревитализацијом и културолошким коришћењем природних културних добара Парка природе; унапређивање постојеће и развој нове туристичке, саобраћајне и техничке инфраструктуре	+	0	+	+	+	+	+	+	+	+	-	
Саобраћајна инфраструктура	Реконструкција постојеће и етапна реализација планиране инфраструктуре ради активирања природних потенцијала Старе Планине за туризам; побољшање квалитета државних путева II реда и локалне путне мреже	0	0	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Воде и водопривредна инфраструктура	Интегрална заштита, уређење и коришћење водних ресурса; заштита од поплава; антиерозивна заштита сливова применом биолошких и техничких мера; трајно обезбеђивање класа квалитета свих површинских и подземних вода.	+	0	0	0	0	+	+	+	+	0	+	
Електроенергетска инфраструктура	Обезбеђење довољног и квалитетног снабдевања електричном енергијом туристичких центара; развој нових и обновљених извора енергије; повећање енергетске ефикасности код	+	0	0	0	+	+	+	+	0	+	+	

	производње, дистрибуције и потрошње енергије.												
Телекомуникациона инфраструктура	Повећање густине телефонских прикључака и равномернија покривеност простора мрежом и сигнаlima мобилне телефоније; развој посебне радио руралне мреже; развој поуздане телекомуникационе мреже до планираних туристичких центара	0	0	0	0	0	+	+	0	0	0	0	
Комунална опрема	Организовано сакупљање смећа из туристичких комплекса, уз одвожење на планиране трансфер станице и регионалне депоније ван подручја Плана; организовано уређење и одржавање јавних слободних и спортско-рекреативних површина.	0	0	+	0	+	+	+	+	+	0	+	

Значење симбола: + укупно позитиван утицај;
- укупно негативан утицај;
0 нема директног утицаја

3.3. Поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења

Уколико се решења дата Планом генералне регулације не реализују и развој настави по досадашњем тренду, могу се очекивати негативни ефекти у већини планских сектора у односу на циљеве Стратешке процене утицаја на животну средину.

Примена Плана ће условити развој са позитивним ефектима у готово свим планским секторима и отклањање запажених негативних тенденција. У току примене Плана генералне регулације неопходно је вршити мониторинг индикатора који показују потенцијалне негативне утицаје на животну средину.

На основу изнетог може се закључити, да је варијанта примене предложеног Плана знатно повољнија у односу на варијанту да се План не примењује.

3.4. Процена утицаја Плана на животну средину

3.4.1. Критеријуми за процену утицаја и планска решења обухваћена проценом

По избору варијантног решења одређују се карактеристике могућих утицаја (на основу утврђених критеријума врши се процена:

вероватноће утицаја, просторне димензије утицаја, трајање утицаја и њихових последица, величине могућих утицаја на животну средину).

Значај утицаја на животну средину планских решења предложене варијанте, процењује се на основу наведених критеријума тј. карактеристика утицаја.

Критеријуми за вероватноћу утицаја:

Табела бр. 5:

Вероватноћа утицаја	Ознака
100% (известан)	И
> 50% (вероватан)	В
< 50% (могућ)	М
> 1% (није вероватан)	Н

Критеријуми за карактер утицаја
(трајање утицаја и последица):

Табела бр. 6:

Трајање утицаја	Ознака
Повремени – привремени (краткотрајни)	К
Дуготрајни	Д

Критеријуми за просторну димензију утицаја:

Табела бр. 7:

Просторна димензија утицаја	Ознака
Глобални утицај	Г
Државни (национални)	Н
Регионални	Р
На подручју Плана	П
Локални (на делу планског подручја)	Л

Критеријуми за величину утицаја:

Табела бр. 8:

Величина утицаја	Ознака
Врло повољан (велики-позитиван)	+3
Повољан (већи-позитиван)	+2
Мањи позитиван	+1
Без утицаја или је утицај нејасан	0
Мањи негативан	-1
Неповољан (већи - негативан)	-2
Критичан (велики – негативан)	-3

Експертски приступ је да су за планско подручје значајни они (негативни или позитивни) утицаји планских решења који су:

- извесни или вероватни;
- са дуготрајним утицајем (последикама);
- на регионалном или планском нивоу подносе велики или већи утицај;
- на локалном нивоу подносе велики утицај

Критеријуми за процену значаја утицаја:

Табела бр. 9:

Вероватноћа Утицаја	Просторна димензија утицаја	Величина утицаја	Ознака процењених значајних утицаја
Известан или вероватан	Регионални ниво	Велики позитиван утицај	В (И) Р + 3
		Велики позитиван утицај	В (И) Р + 2
		Велики негативан утицај	В (И) Р - 3
		Велики негативан утицај	В (И) Р - 2
	Подручје Плана	Велики позитиван утицај	В (И) П + 3
		Велики позитиван утицај	В (И) П + 2
		Велики негативан утицај	В (И) П - 3
		Велики негативан утицај	В (И) П - 2
	Локални ниво	Велики позитиван утицај	В (И) Л + 3
		Велики негативан утицај	В (И) Л - 3

3.4.2. Процена утицаја планских решења на животну средину

Табела бр. 10:

Ознака	Планско решење
1.	Заштита природе и природних вредности
1.1.	Заштита, презентација и контролисано коришћење Парка природе
2.	Заштита животне средине
2.1.	Унапређење и заштита квалитета животне средине
2.2.	Заштита квалитета вода
3.	Заштита непокретних културних добара
3.1.	Заштита и презентација непокретних културних добара и њихове заштићене околине
4.	Програм туристичких садржаја, организација и уређење туристичких простора
4.1.	Комплетирање и интензивирање коришћења постојеће туристичке понуде
4.2.	Изградња првих сегмената туристичке понуде у простору
4.3.	Реализација смештајних капацитета у новим туристичким центрима
4.4.	Израда развојних докумената и институционално организовање субјеката развоја туризма
5.	Саобраћајна инфраструктура
5.1.	Изградња и модернизација путне мреже
6.	Хидротехничка инфраструктура
6.1.	Побољшање и развој система водоснабдевања нових туристичких центара и насеља
6.2.	Развој система за канализацију и пречишћавање отпадних вода нових туристичких центара и насеља
6.3.	Развој система за обезбеђење воде за техничке потребе, заштита и уређење водног земљишта
7.	Енергетска инфраструктура
7.1.	Напајање електричном енергијом планираних туристичких локалитета
7.2.	Проширење мреже напојних и дистрибутивних електроенергетских објеката
8.	Телекомуникациона инфраструктура
8.1.	Проширење мреже телекомуникационе инфраструктуре
8.2.	Развој поштанске мреже
9.	Комунални садржаји
9.1.	Управљање комуналним отпадом
10.	Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану и заштиту од елементарних непогода
10.1.	Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану
10.2.	Коришћење и уређење простора од интереса за заштиту од елементарних непогода

3.4.3. Процењени могући негативни утицаји Плана на животну средину и планске мере за њихово ублажавање

У случају нултог развоја, тј. код варијанте неспровођења Плана, негативни утицаји ће се испољити у свим секторима развоја.

Негативни утицаји изазвани конкретним планским решењима, се не очекују. У току спровођења плана могу се јавити негативни неочекивани утицаји као акциденти или од природних непогода.

Планске мере за ублажавање односе се на сталну контролу ефеката.

3.4.4. Процењени позитивни утицаји Плана на животну средину и планске мере за њихово увећање

На основу спроведених оцена утицаја планских решења могуће је извести следеће закључке:

- Унапређење и заштита квалитета животне средине ће имати значајан позитивни, дуготрајни, директни кумулативни утицај на: унапређење предела, стварање услова за одмор и рекреацију становништва индиректни утицај на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине;
- Заштита вода ће имати позитивни дуготрајни, директни ефекат на: заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију становника; смањење загађења и очување квалитета и квантитета земљишта и водених ресурса; загађења воде до нивоа који не нарушава природне системе и смањење контаминације тла;
- Комплетирање и интензивирање коришћења постојеће туристичке понуде, изградња првих сегмената туристичке понуде у простору и реализација смештајних капацитета који ће имати позитиван утицај на стварање услова за одмор и рекреацију становништва и увећање улагања у људе, опрему и инфраструктуру;
- Изградња и модернизација путне мреже;
- Водоснабдевање и каналисање отпадних вода;
- Напајање електричном енергијом планираних туристичких локалитета и проширење мреже напојних и дистрибутивних електроенергетских објеката;
- Интегрално управљање комуналним отпадом у концепту дисперзоване изградње садржаја имаће дуготрајне, кумулативне директне ефекте на: организовање адекватног управљања чврстим комуналним отпадом, заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију становника.

3.5. Начин на који су при Стратешкој процени утицаја узети у обзир елементи животне средине и карактеристике утицаја

3.5.1. Начин на који су при Стратешкој процени утицаја узети у обзир елементи животне средине

Чиниоци животне средине су: вода, ваздух, земљиште, клима, јонизујуће и нејонизујуће зрачење, бука и вибрације, биљни и животињски свет, станишта и биодиверзитет, заштићена природна добра, становништво, здравље људи, насеља, културно-историјско наслеђе, инфраструктурне мреже и објекти и други објекти.

Чиниоци животне средине одређени су при утврђивању методолошког приступа за прву групу критеријума и послужиле су као основ за вредновање животне средине, а биће и кључни елементи за управљање њом. Саставни су део сваког корака Стратешке процене утицаја и елемент сваког поглавља овог Извештаја.

Код анализе постојећег стања животне средине указано је на затечено стање и квалитет сваког њеног чиниоца појединачно, а затим извршена оцена стања и процена утицаја и њихово појединачно, кумулативно и синергијско дејство на укупну животну средину или на појединачне чиниоце.

Код процене будућег стања и квалитета животне средине (као последице планских решења) примене по секторима развоја су оквири у којима су процењени утицаји деловања Плана на сваки чиниоц животне средине појединачно. Чиниоци животне средине и области који могу бити изложени значајним утицајима уочени при анализи стања, дефинисани су Одлуком о изради стратешке процене, као питања заштите животне средине која се разматрају у оквиру израде Стратешке процене:

- Рационално коришћење и заштита природних ресурса од загађивања и деградације;
- Заштита од ерозије и бујица;
- Заштита од утицаја туризма, саобраћаја и енергетике;
- Спречавање неконтролисаних изградње;
- Адекватан третман отпада и отпадних вода;
- Побољшање квалитета живота на планском подручју;
- Заштита од елементарних непогода и удеса

Заштита осетљивих еко-система и биодиверзитета, природних добара и посебних природних вредности

Заштита осетљивих еко-система и биодиверзитета, природних добара и посебних природних вредности на подручју Плана спроводиће се према условима Завода за заштиту природе Србије и Уредби о заштити Парка природе "Стара планина" ("Службени гласник РС", бр. 23/2009).

Мере заштите:

- валоризација, заштита еколошки прихватљива интеграција и презентација природних вредности и реткости;
- очување карактера предела и пејзажа, очувања аутохтоности и идентитета;

У случају да се током радова наиђе на јединке строго заштићених или заштићених врста биљака или животиња, инвеститор је дужан да у складу са одредбама члана 93. Закона о заштити природе "Службени гласник РС", бр.36/09, 88/10 и 91/10) обавести Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине Републике Србије и Завод за заштиту природе Србије, односно предузме све мере како би се заштићене или строго заштићене врсте сачувале до доласка овлашћеног лица.

Пре приступања изради техничке документације, потребно је такође решити статус шумских површина дефинисаних важећим планским документима, у складу са Законом о шумама (“Службени гласник РС”, бр.30/2010), као и имовинско-правне односе на предметним локацијама. У случају сече стабала, потребна је сарадња и координација са ЈП “Србијашуме” и Заводом за заштиту природе Србије, како би се минимизирали негативни утицаји и предвиделе одговарајуће компензационе мере за евентуалну сечу делова шуме или појединачних стабала

Приказ разлога за изостављање одређених питања из поступка Стратешке процене

У складу са Одлуком о изради стратешке процене, у оквиру Стратешке процене посебно се не разматрају следећа питања животне средине:

- Заштита ваздуха од загађења, обзиром, да је утицај процењен као могућ и локални код саобраћаја, енергетике и туризма, па је питање разматрано у оквиру заштите ових области;

При одлучивању о питањима животне средине, поштовани су прибављени услови и мишљења изнета у претходним консултацијама. Анализирано је стање животне средине, идентификовани су постојећи утицаји на чиниоце животне средине, међусекторски узроци деградације животне средине и утицаји привредних секотра на животну средину и процењени су могући природни и социо-економски утицаји. Предложена су варијантна решења за спречавање неких могућих негативних утицаја и извршено опредељење за најповољнија, којима се оптимизирају могући утицаји (спречавају евентуални негативни или минимизирају њихови ефекти, а подстичу се позитивни утицаји).

3.5.2. Начин на који су при Стратешкој процени узету у обзир карактеристике утицаја

Карактеристике утицаја за актуелно планско подручје могу бити: вероватноћа, интензитет, сложеност (реверзибилност), трајање, учесталост, понављање, локација, број изложених становника, прекогранична природа утицаја, кумулативна и синергијска природа утицаја.

Карактеристике могућих утицаја одређене су при утврђивању методолошког приступа, за другу групу критеријума, за утврђивање значајних утицаја и њихових потенцијалних последица по животну средину. Спречавање или значајно ублажавање стања значајних негативних утицаја, евидентираних у постојећем стању или могућих као акциденти или последица природних појава, као и подстицање позитивних утицаја, сматрају се значајним позитивним утицајем Плана.

Карактеристике утицаја идентификоване су увидом на терену, или преузете из постојеће студијске и планске документације. Приказане су у прилогу постојећег стања животне средине и коришћене у утврђивању будућег стања животне средине.

При Стратешкој процени утицаја узети су у обзир они утицаји (позитивни или негативни) који су за планско подручје значајни, тј. утицаји који су извесни или вероватни (И,В), са дуготрајним утицајем или последицама (Д),

који су на регионалном или планском нивоу (Р,П) велики или већи (+3, -3; +2 , -2), као и они који су на локалном нивоу (Л) велики (+3, -3).

3.5.3. Кумулативна и синергијска природа утицаја

Најзначајнија карактеристика утицаја на планском подручју је њихова кумулативна и синергијска природа.

Неке активности истовремено се одржавају на више супстрата животне средине, а на један субстрат може истовремено утицати више активности. Планска решења и мере су предложени, тако да имају кумулативно и синергијско дејство на више супстрата животне средине.

Утврђивање оријентационе границе грађевинског подручја спречава неконтролисану изградњу објеката супраструктуре и инфраструктуре, као и трајно губљење шумског земљишта.

Утврђивањем локације и услова за санитарно опремање депонија, комуналног отпада, спречава се загађење и омогућава заштита, очување и унапређење квалитета земљишта, вода и ваздуха, обезбеђује ревитализација деградираниог земљишта и штити од евентуалног деградирања.

Изградњом система за каналисање и пречишћивача отпадних вода, штите се воде и земљиште од загађења и чува квалитет ваздуха.

Зелени коридори и техничке мере (одводни канали) предвиђени уз саобраћајнице омогућавају заштиту од акцидентата.

Планска решења су конципирана тако да служе заштити, очувању и унапређењу свих супстрата животне средине, односно одрживом развоју укупног подручја.

Резултати претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама, битни за израду стратешке процене са становишта циљева и процене могућих утицаја

У току израде Плана генералне регулације вршене су консултације са представницима:

- Министарства за заштиту животне средине и просторног планирања;
- ЈП „Србијаводе“ – Неготин;
- Завод за заштиту природе Србије – РЈ Ниш;
- Завод за заштиту споменика
- Министарство одбране
- Министарство унутрашњих послова – Одсек противпожарне полиције
- Републички сеизмолошки завод
- РХМЗ
- Републичка санитарна локација
- ЈКП „Стандард“ – Књажевац
- ЈП за дистрибуцију електричне енергије „Електротимок“ Зајечар
- Телеком Србије

Консултације су коришћене за постављање циљева израде Плана у области заштите и процене могућих утицаја у погледу вероватноће, локације и значаја. Сугестије са консултација су уграђиване у планска решења, а о резултату су поменуте установе давале мишљења. Таквом стручном сарадњом омогућено је да се планским решењима изврши оптимизирање могућих утицаја.

Г (4) Смернице за израду стратешке процене утицаја планова на нижим хијерархијским нивоима и процена утицаја пројеката на животну средину

Према Закону о стратешкој процени утицаја, Извештај о стратешкој процени садржи разрађене смернице за планове или програме на нижим хијерархијским нивоима, које обухватају дефинисање потребе за израдом стратешких процена и процена утицаја пројеката на животну средину, одређују аспекте заштите животне средине и друга питања од значаја за процену утицаја на животну средину планова и програма нижег хијерархијског нивоа.

Коначне одлуке о потреби и врсти процене утицаја планова, програма и пројеката на животну средину планског подручја доносиће се појединачно, на основу критеријума утврђених законом и подзаконским актима из домена заштите животне средине. Општи интерес је да се процене сведу на реалан оквир, уз уједначавање значења и степена примене критеријума прописаних за стратешку процену утицаја.

Д (5) Програм праћења стања животне средине у току спровођења Плана (мониторинг)

Успостављање ефикасног мониторинга предуслов је остваривања циљева Плана у области заштите животне средине, односно циљева стратешке процене утицаја и представља један од основних приоритета имплементације Плана.

Праћење стања животне средине уређено је законом и подзаконским актима. Кључне области мониторинга су биодиверзитет, геонаслеђе, предео, шуме, ваздух, вода и земљиште.

Систем мониторинга оперише са два главна извора информација:

- подацима о животној средини прибављеним у поступку израде, лиценцирања и реализације различитих пројеката на планском подручју (водоснабдевања, канализације, саобраћаја, енергетике и скијашке инфраструктуре, туристичке супраструктуре, пројеката заштите, санације и унапређења биодиверзитета, геонаслеђа, шума, земљишта и др.).

- подацима заснованим на прописима и утврђеним различитим програмима редовног мониторинга животне средине на републичком и локалном нивоу

Институција која иницира и организује надгледање стања већине чинилаца животне средине на подручју Парка природе, према Уредби о заштити Парка природе, треба да буде ЈП „Србијашуме“, као старалац тог заштићеног природног добра. Ипак, сходно закону, главна одговорност за планирање и спровођење мониторинга животне средине је на јединицама локалне самоуправе, односно општинама.

5.1. Мониторинг система за контролу квалитета вода

Основни документ за мониторинг квалитета вода је Програм систематског испитивања квалитета вода који се на основу Закона о водама, утврђује Уредбом Владе на почетку календарске године за текућу годину. Програм реализује РХМЗ и он обухвата: месечна, недељна или дневна мерења и осматрања водотока, водоакумулације и изворишта од посебног значаја;

једнократна годишња испитивања квалитета седимената; и годишња испитивања подземних вода.

На подручју Плана, у непосредној околини и релевантном просторном окружењу не налазе се пунктови на којима се врши узорковање и испитивање квалитета вода.

Мониторинг водних објеката који служи водоснабдевању становништва врше надлежни Заводи за заштиту здравља, а обим и врста тог мониторинга прилагођавају се динамици реализације планских решења у домену водоснабдевања, везано за туристичку изградњу.

5.2. Мониторинг система за контролу квалитета ваздуха

Стандарди и методе мониторинга ваздуха прописани су Правилником о граничним вредностима, методама мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података („Сл. Гласник РС“ бр. 54/92, 30/99 и 19/06), донетог на основу Закона о заштити животне средине.

Предмет систематског мерења су одређене неорганске материје, таложне материје из ваздуха, тешки метали у суспендованим честицама, органске материје и канцерогене материје. На подручју Плана односно, у његовој околини, не налазе се станице из мреже за мерење имисије основних загађујућих материја. Због важности планског подручја, поред споменутог програма Владе, програмима мониторинга животне средине, које ће донети надлежне општине, биће предвиђена повремена или сезонска мерења вредности имисије у већим туристичким центрима и поред главних саобраћајница. Те програме ће реализовати РХМЗ и окружни Завод за заштиту здравља.

5.3. Мониторинг система за контролу квалитета земљишта

Праћење стања тла у односу на ерозионе процесе, посебно спирања и акумулирања материјала дејством воде, значајан је инструмент успешне заштите како пољопривредног, тако шумског и осталог земљишта, што је као експлицитна обавеза уграђено у Закон о пољопривредном земљишту и Закон о шумама и као начелна обавеза у Закон о заштити животне средине. С'обзиром на то да очекивана реализација појединих планских решења индикује појаву процеса водне ерозије, на мањим површинама, али јачег интензитета (пре свега услед непрописне изградње, уређења и одржавања скијашке инфраструктуре и путева), спровођење мониторинга биће обавеза управљача Парка природе, уз укључивање одговарајућих надлежних субјеката јединица локалне самоуправе, када је у питању грађевинско и пољопривредно земљиште на планском подручју у целини.

5.4. Мониторинг природних вредности

Основни циљ је успостављање система праћења стања биодиверзитета, односно природних станишта и популација дивљих врста флоре, фауне и гљива, превасходно осетљивих станишта и ретких, угрожених и ендемских врста. У овој области мониторинга значајно је и праћење стања и промена предела и објеката геонаслеђа. Сва три споменута аспекта мониторинга у делокругу су овлашћења и обавеза Завода за заштиту природе Србије који те послове обавља на основу Закона о заштити природе (“Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010) и према средњорочном и годишњим програмима

заштите природних добара, на које сагласност даје Влада, односно ресорно Министарство.

5.5. Права и обавезе надлежних органа

Комплексност природних вредности и сложеност међусобних односа природних и антропогених појава захтевају усаглашеност са међународним стандардима из ове области. То се пре свега односи на Програм УН за животну средину (УНЕП), који кроз Глобални систем мониторинга животне средине (ГЕМС) и Система управљања подацима у служби мониторинга по географском принципу (ГРИД), уводе интегрисане податке по појединим специфичним проблемима животне средине, што олакшава израду регионалних, националних и локалних система мониторинга.

Влада Србије обезбеђује континуалну контролу и праћење стања животне средине у складу са Закономима који ову област регулишу и доноси програм мониторинга за период од две године.

Општина Књажевац доноси програм мониторинга на својој територији (који мора бити усклађен са програмом за територију Србије) и обезбеђују финансијска средства за његово спровођење; у оквиру ових мониторинга, методологија праћења и мерења основних компоненти екосистема са аспекта очувања животне средине мора се ускладити са директивама ЕУ и препорукама Светске здравствене организације.

Влада утврђује критеријуме и мрежу мерних места, обим и учесталост мерења, класификацију појава, методологију рада и индикаторе загађења животне средине и њиховог праћења.

5.6. Поступање у случају појаве неочекиваних утицаја

Неочекивани негативни утицаји могу бити услед природних сила (односно елементарних непогода – земљотреса, поплава), или услед људске делатности (акциденти у саобраћају).

У случају непосредне опасности или у току елементарних непогода, зависно од врсте утицаја, морају се предузети мере утврђене одговарајућим законима и прописима или одлукама локалне заједнице и штабова цивилне заштите, у прописаном поступку.

Концепт заштите од земљотреса заснован је на стварању планерских и пројектних грађевинских техничких услова за минимизирање људских жртава и материјалне штете, јер се апсолутна заштита од земљотреса не може постићи.

Концепт заштите од поплава заснован је на доследној примени постојећих планова редовних и ванредних мера, зависно од хидролошких услова и проглашавања мера на основу редовних мерења и хидролошких осматрања од стране РХМЗ.

Како се саобраћајницама које пролазе кроз планско подручје не транспортују отрови, опасни или експлозивни материјали, утицаји од акцидената су могући само у зони пута.

Ђ (6) Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради Стратешке процене утицаја

6.1. Опис методолошког приступа

Примена методологија Стратешке процене и израде Извештаја о стратешкој процени и Закону о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр.135/04, 36/09 и 72/09-43/11- Уставни суд), Закон о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09), као и на пракси стратешке процене у Европи, уграђене у Практично упутство за примену EU Direktive 2001/42/EC на урбанистичке и просторне планове и у Упутства ECDGX1 за процену индиректних и кумулативних утицаја и интеракције утицаја.

Општи методолошки поступак произашао је из Одлуке о изради Стратешке процене, којом је, на основу посебног третмана подручја карактеристика овог Плана (његовог значаја за заштиту животне средине и одрживи развој; значај Плана за даљу разраду; евидентирања дугорочних и интензивних негативних утицаја) утврђен обим и садржај Стратешке процене.

Како информациона основа о животној средини ни систем индикатора о њеној заштити нису стандардизовани, еколошке смернице за планирање дате су у односу на процењено стање животне средине. На основу планираних решења дефинисане су еколошке смернице за спровођење плана и имплементацију, тј. за даљи одрживи развој подручја.

Примењени метод израде Стратешке процене подразумевао је идентификовање проблема и дефинисање мера заштите животне средине, а реализован је кроз међусобно повезане оперативне фазе са повратним дејством (засноване на Закону о Стратешкој процени и пракси стратешке процене у Европи):

- утврђивање полазних основа; на основу прелиминарне оцене стања животне средине, захтева и циљева заштите животне средине из других планова, програма, стратешких докумената, као и карактеристика плана и планског подручја и дефинисаних питања заштите животне средине у плану, припремљени су

- циљеви Стратешке процене; успостављена је веза између циљева плана и планских решења са циљевима Стратешке процене, посебни циљеви су разрада општих, а на основу циљева су изабрани индикатори уз ослањање на индикаторе Европске агенције за животну средину;

- процењене су варијанте развоја планског подручја са аспекта заштите животне средине;

- извршена је процена утицаја планских решења на животну средину и дефинисане су мере за спречавање и ограничавање негативних и увећање позитивних утицаја као и правила заштите животне средине;

- предложен је програм мониторинга за спровођење плана;

Методолошки, критеријуми су основ за вредновање животне средине и кључни елементи управљања животном средином. Критеријуми за одређивање могућих карактеристика значајних утицаја и њихових могућих последица по животну средину, формиран су на основу увида стања на терену и на основу доступне информационе основе и постојеће просторно-планске, урбанистичке и студијске документације.

Критеријуми су:

- карактеристике Плана: његов значај за заштиту животне средине и одрживи развој; могући утицаји на чиниоце животне средине (ваздуха, воде, земљишта, климатске карактеристике, биљни и животињски свет, станишта и биодиверзитет, заштићена природна и културна добра,

становништва, инфраструктурне системе, створене вредности; утицај плана на друге планове);

- карактеристике могућих утицаја: кумулативна и синергијска природа утицаја; ризици по људско здравље и животну средину; деловање на области од природног, културног и другог значаја; деловање на деградирана подручја; величина и значај утицаја (величина утицаја је процена штете или користи од процењеног деловања на животну средину; значај утицаја је простор који може бити изложен деловању промена у животној средини); карактер утицаја односно утицаја (значајни за доношење одлуке у току израде плана, до момента усвајања).

Извештај о стратешкој процени утицаја ради се за подручје Плана генералне регулације, на основу расположивих података, постојеће просторно-планске и студијске документације, експертске процене стања животне средине и процене могућих утицаја планираних решења на животну средину, и стечених искустава и знања.

Извештај о стратешкој процени утицаја ставља се на јавни увид истовремено са Предлогом Измене и допуне Плана генералне регулације.

6.2. Приказ околности у поступку Стратешке процене

У складу са одредбама члана 26. Закона о стратешкој процени, донета је Одлука о изради стратешке процене за Измену и допуну Плана генералне регулације која је у фази Предлога, на основу које је Стратешка процена официјелно обављена и сачињен Извештај. Како је Измена и допуна Плана генералне регулације рађена са циљем да се обезбеди укупна заштита простора, и да заштита буде оквир мултидисциплинарног развоја, планска решења су резултат оцене постојећег стања и перманентног идентификовања проблема и одлучивања о могућим променама животне средине услед природних и људских активности, вршених током припреме и израде плана од стране чланова стручног тима и представљају њихова експертска мишљења о оптимизирању утицаја планским решењима.

E.(7) Начин одлучивања о плану, варијантним решењима, Стратешкој процени утицаја и начин на који су питања животне средине укључена у План

7.1. Приказ начина одлучивања

Члан 18. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинише обавезу прибављања мишљења заинтересованих органа и организација на извештај о стратешкој процени, који своје мишљење дају у року од 30 дана. Пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о стратешкој процени, орган надлежан за припрему Плана обезбеђује учешће јавности у разматрању Извештаја о стратешкој процени (члан 19.). Тај орган обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину Извештаја и достављених мишљења, као и о времену и месту одржавања јавне расправе у складу са Законом којим се уређује поступак доношења Плана.

Орган надлежан за припрему Плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа и организација у јавности који садржи сва мишљења о

стратешкој процени утицаја, као и мишљења сакупљених у току јавног увида и јавне расправе Плана. Извештај о стратешкој процени утицаја доставља се заједно са Извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи, органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. Оцењивање се врши према критеријумима из закона.

7.2. Опис разлога одлучујућих за избор Измене и допуне ПГР-а са аспекта разматраних варијантних решења

У I фази израде Измене и допуне Плана генералне регулације, тј. у оквиру израде Стратешке процене утицаја разматрано је и варијантно решење нереализовања плана.

а) Нереализовање плана као варијантно решење-варијанта нултог развоја у еколошком и социо-економском погледу подразумева стагнацију и деградацију. Последице би биле: неконтролисано загађење- пре свега воде (услед недовољно развијене комуналне инфраструктуре, бесправне градње, неконтролисаног одлагања отпада), опадање квалитета воде и ризици при коришћењу за пиће, деградација земљишта (услед недовољно развијене комуналне инфраструктуре, бесправне градње, неконтролисаног одлагања отпада), опадање квалитета воде и ризици при коришћењу за пиће; деградација земљишта (услед ерозије, бујица са појавом клизишта, могућег загађења пестицидима и од несанитарне депоније).

б) Развијена решења подразумевају напредак у еколошком и социо-економском погледу.

-Демографским пројекцијама понуђене су варијанте утврђене применом аналитичког метода. Резултати пројекције становништва у обе варијанте показују да ће се наставити процес депопулације на планском подручју, а разлике у прогнозираном броју становника нису значајне с'обзиром да би претпостављени виши ниво фертилитета имао утицаја само на изванредан пораст младог становништва (до 15. година). За морталитет према старости и полу је претпостављено да ће се задржати према скраћеним апроксимативним таблицама морталитета за 2000/2001. годину (СЗС Београд). У прогнозама се рачунало са претпоставком да ће миграциона кретања бити избалансирана.

1. Нижа варијанта се заснива на хипотези да ће се општа стопа фертилитета задржати на постојећем (ниском) нивоу од 40 промила. Старосна структура становништва се у просеку неће битно променити, постиже се извесни пораст учешћа млађег и средовечног, као последица утицаја смртности.

2. Средња варијанта;

3. Виша варијанта се заснива на хипотези да ће се општа стопа фертилитета до 2015. године задржати на нивоу од 40 промила а у даљем периоду повећати на 60 промила. Према вишој варијанти у којој се рачуна са повећаним обимом рађања, депопулација би била нешто успоренија (број становника за 6% већи у поређењу са нижом варијантом), што не би довело до преокрета ка позитивном расту укупног становништва, али би дугорочно имало несумњив утицај на ревитализацију старосне структуре и ниво репродукције.

Разлози одлучујући за избор датог плана са аспекта разматраних варијантних решења су:

-Опредељење за развојно решење објективно нема алтернативе, што је утврђено још код дефинисања основног циља Измене и допуне Плана генералне регулације и дефинисања општих циљева Стратешке процене, а потврђено и проценом ефеката развојног решења и сценарија нереализовања плана. Заштита животне средине постављена је за оквир укупног развоја (потражује се и очување вредних делова као и заустављање деградације и унапређење деградираних делова животне средине).

7.3. Приказ начина на који су питања животне средине укључена у Измени и допуни ПГР-а

Планерски приступ изради Измене и допуне Плана генералне регулације био је да заштита животне средине буде оквир укупног развоја планског подручја.

С' обзиром на карактер планског подручја и врсту плана и на такав планерски приступ, у сврху планерских опредељења, стручни тим који израђује План генералне регулације је у току свих припремних и планерских активности, сагледавања постојећег стања животне средине и могућих промена, вршио са аспекта очувања и заштите. Експертска мишљења о садашњем стању животне средине, могућих промена у животној средини услед социо-економског и просторног развоја или међусекторских узрока деградације и о потреби планске интервенције ради заштите, очувања и унапређења животне средине, била су присутна код свих активности током израде плана, што је резултирало планерским опредељењима и дефинисањем еколошких решења у оквиру Плана генералне регулације. Тешкоће у оваквом поступку произилазе из неразвијеног система мониторинга за животну средину и непотпуне информационе и документационе основе.

Након анализе стања и утврђивања стратегије развоја, план је утврдио просторне услове за даљи одрживи развој. Како је заштита оквир будућег развоја подручја, правила коришћења и уређења су за сваки сектор развоја утврђивања истовремено, у оквиру утврђених зона заштите и у зависности од прописаног режима заштите.

Код сваког чиниоца природне и створене средине и за сваки сектор социо-економског развоја и пре утврђивања сваке појединачне намене простора, разматрани су:

-услови очувања, унапређења и заштите вредних делова животне средине

-заустављање деградације и ревитализација деградираних подручја

-превентивна заштита потенцијално угрожених подручја

-могући акциденти

Начин разматрања наведених питања и одлучивања о њима при утврђивању планских решења, а и приликом обављања стратешке процене, зависно је од постојећих података студијске документације.

Значајна је чињеница да нису вршена осматрања ни мерења стања елемената животне средине и да није успостављен мониторинг ниједног чиниоца животне средине.

Прибављени услови и претходне консултације од значаја за израду Плана и Стратешку процену утицаја

У поступку израде Измене и допуне Плана генералне регулације тражени су услови за израду од организација и органа који су по Закону имали обавезу да их припреме. Услове су достављала следећа министарства, институције и предузећа:

- Завод за заштиту природе;
- Завод за заштиту споменика културе
- Министарство одбране
- Министарство унутрашњих послова-одсек противпожарне полиције
- Републички сеизмички завод
- РХМЗ
- Републичка санитарна инспекција
- ЈКП „Стандард“- Књажевац
- ЈП за дистрибуцију електричне енергије „Електротимок“ Зајечар
- Телеком Србије

Консултације су вршене у току израде Измене и допуне Плана генералне регулације и Извештаја о стратешкој процени утицаја.

У току израде Измене и допуне Плана генералне регулације, о питањима животне средине вршене су консултације са претставницима:

- Завод за заштиту споменика културе
- Завод за заштиту природе Србије
- ЈВП „Србијаводе“

У формирању варијантних решења и избору оптималних учествовали су:

- Ресорне службе и предузећа Општине Књажевац
- Комисија за планове-Књажевац

У току израде Извештаја о стратешкој процени извршене су додатне консултације са представницима:

- Завод за заштиту природе Србије-РЈ у Нишу
- Завод за заштиту споменика културе- Ниш

Ж (8) Учешће надлежних органа, организација и јавности у поступку израде и разматрања Извештаја о стратешкој процени

У складу са чланом 18. Закона о стратешкој процени, орган надлежан за припрему Плана генералне регулације дужан је да о овом Извештају о стратешкој процени утицаја, затражи мишљења од заинтересованих органа и организација. За заштиту планског подручја и имплементацију Измене и допуне

Плана генералне регулације, од значаја је нарочито да се прибаве мишљења од надлежних ресорних министарстава.

У складу са чланом 19. Закона о стратешкој процени и члана 81. Закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/2004, 36/09 и 72/09-43/11-УС), учешће јавности се обезбеђује разматрањем Извештаја о стратешкој процени у оквиру излагања Измене и допуне Плана генералне регулације на јавни увид и одржавања јавне расправе у зградама Скупштине општине Књажевац. Тиме се спроводи и начело информисања и учешћа јавности.

У складу са члановима 20, 21 и 22. Закона о стратешкој процени утицаја, орган надлежан за примену Измене и допуне Плана генералне регулације дужан је да сачини извештај о учешћу заинтересованих органа и учешћа јавности и на основу њега прибави оцену и сагласност органа надлежног за послове животне средине на основу којих се усваја Измена и допуна План генералне регулације.

3. (9) Резиме Стратешке процене и закључак

Предлог Измене и допуне Плана генералне регулације урађен је на основу тумачења постојећих утицаја на животну средину и процене могућих утицаја социо-економског развоја на животну средину. Одлука о изради стратешке процене донета је накнадно, стратешка процена се ради за Предлог Измене и допуне Плана генералне регулације који је дефинисан и пред јавни увид, а Извештај о стратешкој процени треба да прикаже степен компатибилности најповољнијих решења са становишта оба документа.

Извештај о стратешкој процени утицаја елабориран је као финални производ тог процеса, ради стављања на јавни увид, чиме се остварује начело информисаности и јавности.

9.1. Полазне основе стратешке процене -просторни обухват временски хоризонт; предмет, преглед садржаја и циљева

Плана; однос Плана према релевантним плановима, програмима и другим стратешким документима

Предмет плана је мултифункционално коришћење простора у оквирима одрживог развоја. Значај плана за заштиту животне средине и одрживи развој, произилази из посебног третмана подручја.

Општи циљ израде Измене и допуне Плана генералне регулације је обезбеђење просторних услова за мултифункционални развој планског подручја.

Посебни циљеви су: спровођење основних начела заштите животне средине; посебно значајан циљ је спровођење начела одрживог развоја целог подручја; заштита природних и културних вредности; успоравање (заустављање) демографског пражњења; комплетирање инфраструктурних мрежа (посебно хидротехничке и саобраћајне) и успостављање система контроле и управљања подручјем (мониторинга животне средине).

За Измене и допуне Плана генералне регулације (посебно у погледу захтева и циљева заштите животне средине), стечене обавезе произилазе из Просторног плана подручја парка природе и туристичке регије Стара планина,

Просторног плана општине Књажевац, Просторног плана Републике Србије и Водопривредне основе Републике Србије, смернице за опредељења дају стратешки документи: Предлог Националног програма заштите животне средине и Национална стратегија управљања отпадом и друге тематске стратегије.

Стечене обавезе произилазе и из Закона о заштити природе (“Службени гласник РС” бр.36/2009, 88/2010 и 91/2010), Уредбе о режимима заштите (“Службени гласник РС”, бр.31/2012), Уредбе о заштити Парка природе “Стара планина” (“Службени гласник РС”, бр. 23/2009), као и другим важећим законима, уредбама и документима донетим на републичком и општинском нивоу, везаним за предметни простор.

9.2. Циљеви стратешке процене, избор индикатора и утврђивање компатибилности циљева стратешке процене са циљевима Измене и допуне ПГР-а

Циљеви стратешке процене дефинисани су на основу захтева у погледу заштите животне средине утврђених на нивоу Србије и међународном нивоу (општи циљеви) као и на основу прелиминарне оцјене стања животне средине на планском подручју, захтева везаних за животну средину из других докумената (планова, прописа, програма, стратешких докумената), карактеристика плана и планског подручја и предлога заштите у Плану генералне регулације (посебни циљеви). Посебни циљеви Стратешке процене произашли су из посебне намене подручја, могућности његовог развоја и података о стању животне средине и могућим проблемима а истовремено представљају основ за планирање делатности, функција и садржаја, односно намене површина и коришћење простора у Плану генералне регулације, на принципима одрживог развоја. Посебни циљеви су разрада општих циљева. Овако дефинисани, циљеви стратешке процене су компатибилни са циљевима Плана генералне регулације.

Иако Закон о стратешкој процени није дефинисао индикаторе за стратешку процену имајући у виду да је он урађен према ЕУ Директиви, при утврђивању индикатора животне средине за ову стратешку процену, ослањало се на циљеве ове стратешке процене и на индикаторе Европске агенције за животну средину. За анализирано подручје није успостављен мониторинг па ни за потребе израде Плана генералне регулације нису вршена истраживања о стању чинилаца животне средине, па недостају квантитативни и квалитативни показатељи стања животне средине у таквим околностима, ставови о еколошким утицајима засновани су већим делом на експертском вредновању животне средине.

Значајно је да су, као последица чињенице да се План генералне регулације ради због заштите целокупне животне средине, при изради Плана генералне регулације и стварања услова за остварење његових циљева, коришћени исти закључци или показатељи стања и потребних интервенција, који су кроз Стратешку процену утицаја утврђени као индикатори.

9.3. Процена могућих утицаја и мере за смањење негативних утицаја (детаљна анализа стања животне средине; варијанте развоја планског подручја-сценарији развоја и процена ефеката; процена утицаја варијантних решења; процена утицаја планских решења; начин на који су при стратешкој процени утицаја узети у обзир елементи животне средине и карактеристике утицаја)

Детаљном анализом стања животне средине обухваћени су сви њени чиниоци и сви сектори развоја; указано је на затечено стање и квалитет сваког чиниоца појединачно, а затим извршена оцена стања и процена утицаја и њихово појединачно, кумулативно и синергијско дејство на укупну животну средину или на појединачне чиниоце.

Са посебном пажњом су разматрана питања заштите животне средине уочена, при анализи стања, због могућности изазивања негативних утицаја; рационално коришћење и заштита природних ресурса од загађивања и деградације, заштита од ерозије и бујица, утицај индустријских постројења, саобраћаја и енергетике, спречавање неконтролисаних изградње, адекватан третман отпада и отпадних вода, побољшање квалитета живота и заштита од елементарних непогода и удеса.

Разматрана је заштита осетљивих еко-система и биодиверзитета, природних добара и посебних природних вредности на подручју Плана која се примењује према условима Завода за заштиту природе Србије и Уредби о заштити Парка природе "Стара планина" ("Службени гласник РС", бр. 23/2009). Потребна је идентификација станишта и врста од значаја за заштиту европске дивље флоре и фауне по програму НАТУРА 2000; очување-одржање разноврсности дивље флоре и фауне и њено повећање реинтродукцијом исчезлих и крајње угрожених аутохтоних врста животиња и биљака; очување станишта, јачање (повећање бројности) и просторно ширење популација ретких, угрожених и крајње угрожених биљних и животињских врста; одржање екосистемске разноврсности и заштита природни и агроекосистема од инвазивних врста биљака и животиња; очување, презентација и одрживо коришћење места, природних објеката и појава који својим обележјима представљају истакнуте, ретке и привлачне вредности геонаслеђа и очување старих, по димензијама и врсти репрезентативних и у другом погледу значајних стабала дрвећа и њихових групација; очување, презентација и одрживо коришћење локалитета, природних објеката и појава који својим геолошким, геоморфолошким, хидрографским или другим обележјима представљају истакнуте, ретке и привлачне вредности геонаслеђа;

Мере заштите:

- валоризација, заштита еколошки прихватљива интеграција и презентација природних вредности и реткости;
- очување карактера предела и пејзажа, очувања аутохтоности и идентитета;

У случају да се током радова наиђе на јединке строго заштићених или заштићених врста биљака или животиња, инвеститор је дужан да у складу са одредбама члана 93. Закона о заштити природе "Службени гласник РС", бр.36/09, 88/10 и 91/10) обавести Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине Републике Србије и Завод за заштиту природе Србије, односно предузме све мере како би се заштићене или строго заштићене врсте сачувале до доласка овлашћеног лица.

Пре приступања изради техничке документације, потребно је такође решити статус шумских површина дефинисаних важећим планским документима, у складу са Законом о шумама (“Службени гласник РС”, бр.30/2010), као и имовинско-правне односе на предметним локацијама. У случају сече стабала, потребна је сарадња и координација са ЈП “Србијашуме” и Заводом за заштиту природе Србије, како би се минимизирали негативни утицаји и предвиделе одговарајуће компензационе мере за евентуалну сечу делова шуме или појединачних стабала

Извршена је процена ефеката на животну средину за две варијанте развоја: 1. сценарио нултог развоја (варијанта да се план не спроведе) и 2. варијанта развоја и заштите планског подручја повољна са аспекта заштите животне средине (ако се план спроведе).

Заштита и развој подручја захтевају варијанту спровођења плана јер предложена решења својим кумулативним и синергијским утицајима смањују евентуалне лоше утицаје и повећавају позитивне, односно омогућавају оптимизирање свих утицаја.

9.4. Смернице за ниже хијерархијске нивое за израду Стратешких процена и процена утицаја на животну средину

Заштита подручја Плана генералне регулације мора бити обезбеђена на свим нивоима планирања, кроз пројектовање и изградњу. У ту сврху утврђени су просторни или елементи животне средине или објекти, за које додатно треба урадити стратешку процену утицаја или процену утицаја. Ово је посебно значајно што следи израда планова нижег реда за подручје овог плана.

9.5. Програм праћења стања животне средине у току спровођења плана (мониторинг: циљеви, индикатори, права и обавезе надлежних, поступање код појаве неочекиваних утицаја)

Систем контроле и управљања планским подручјем није успостављен, па је увођење мониторинга значајна потреба и циљ. Осим што ће помоћи провери планских решења кроз имплементацију и рационалности коришћења ресурса, омогућиће и конкретне активности на очувању и унапређењу еколошке равнотеже.

Законска регулатива не садржи стандардизовани систем индикатора за мониторинг животне средине, а за планско подручје не постоји потпуна информациона основа, па је предложено да индикатори стратешке процене буду и индикатори мониторинга. Критеријуми за избор индикатора су: пресек стања: (показатељи квантитета и квалитета), могуће промене и утицаји (интензитет, сложеност локација, број изложених становника, прекогранична природа утицаја) и закључци (трајање, учесталост, понављање, кумулативна и синергијска природа утицаја).

Препоручено је усаглашавање нивоа контроле природних вредности и међусобних односа природних и антропогених појава са међународним стандардима из ове области и увођење интегрисаних података по појединим специфичним проблемима животне средине, за израду система мониторинга. У складу са Законом који ову област регулишу и у складу са директивама ЕУ и препорукама Светске здравствене организације. Влада Србије треба да

обезбеђује контролу и праћење стања животне средине и доноси програме мониторинга, а општине чији су делови територије обухваћени, да донесе програм мониторинга на својој територији и обезбеђују финансијска средства.

Неочекивани негативни утицаји могу бити услед природних сила (елементарних непогода), или услед људске делатности (акциденти). У случају непосредне опасности или у току елементарних непогода, зависно од врсте утицаја, предвиђено је предузимање мера утврђених одговарајућим законима и прописима или одлукама локалне заједнице и штабова цивилне заштите, у прописаном поступку (и Планом генералне регулације и стратешком проценом на исти начин су сагледани неочекивани утицаји у погледу припадности утицаја овој групи и поступања у случају појаве).

9.6. Приказ коришћене методологије и околности израде Стратешке процене (методолошки приступ; околности у поступку стратешке процене)

Примењена методологија Стратешке процене и израде Извештаја о стратешкој процени утицаја заснива се на Закону о Стратешкој процени и Закону о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/2004, 36/09 и 72/09-43/11-УС), , као и на пракси стратешке процене у Европи. Општи методолошки поступак произашао је из Одлуке о изради Стратешке процене, којом је, на основу посебног третмана подручја утврђен обим и садржај Стратешке процене.

У складу са одредбама члана 26. овог Закона, донета је Одлука о изради стратешке процене за Измену и допуну Плана генералне регулације који је у фази Предлога, на основу које је Стратешка процена обављена и сачињен Извештај. Из наведених разлога, стратешком проценом су проверена планска решења, а у Извештају о стратешкој процени, у оквиру приказа начина одлучивања, исказан је закључак о компатибилности резултата Стратешке процене са планским решењима.

9.7. Начин одлучивања о Плану, варијантним решењима, Стратешкој процени утицаја, и начин на који су питања животне средине укључена у Измени и допуну ПГР-а

У I фази израде Измене и допуне Плана генералне регулације, тј. код радне верзије Стратегије развоја разматрана су развојна решења, са по три варијантна решења у области демографије и у области саобраћаја, а у оквиру израде Стратешке процене утицаја разматрано је и варијантно решење нереализовања плана.

Нереализовање плана као варијантно решење, у еколошком и социоекономском погледу подразумева стагнацију и деградацију. Последице нултог развоја би биле: опадање квалитета воде, деградација земљишта, неповратна промена основне намене земљишта итд.

Развојна решења подразумевају напредак у еколошком и социоекономском погледу.

Планерски приступ изради Измене и допуне Плана генералне регулације био је да заштита животне средине буде оквир укупног развоја планског

подручја. При одлучивању о питањима животне средине поштована су мишљења изнета у претходним консултацијама и прибављени услови, анализирано је стање животне средине, међусекторски узроци деградације животне средине као и демографски и утицаји привредних сектора на животну средину, процењени су могући природни и социо-економски утицаји, предложена варијантна решења за спречавање неких могућих негативних утицаја за заштиту и за очување и унапређење (демографске пројекције) и понуђена су планска решења која оптимизирају могуће утицаје.

9.8. Учешће надлежних органа, организација и јавности

За заштиту планског подручја и имплементацију Измене и допуне Плана генералне регулације, од значаја је нарочито да се прибаве мишљења од надлежних ресорних министарстава:

- Завода за заштиту природе Србије
- Завода за заштиту споменика културе Србије
- Србијаводе Неготин

9.9. Закључак

Утврђено је :

-Кроз планска решења су заступљена, остварена или омогућена сва начела заштите животне средине, што је коментарисано кроз одговарајућа поглавља Извештаја.

-Остварен је општи циљ израде Плана: створен је основ за просторну подршку мултифункционалног развоја планског подручја на еколошким принципима; омогућен је одрживи развој целог подручја планирањем активности које га не девестирају и не деградирају и санацијом деградираних подручја;

-Остварени су посебни циљеви бр.1: Интегралност је остварена планерским приступом да заштита буде оквир у коме ће се одвијати социо-економски развој, коришћење и урђење простора; вршењем процене утицаја и третирањем (при планирању) предложених индикатора остварује се превенција и предострожност; предлогом за коришћење природних ресурса се код обновљених обезбеђује очување квалитета (ваздух, геодиверзитет и биодиверзитет, заштићена природна добра) или унапређење (земљиште, водни ресурси.....), санирање спонтано формиране депоније комуналног отпада итд, омогућава се спровођење начела „загађивач плаћа“ и „корисник плаћа“; утврђивањем учесника у имплементацији и њихових обавеза, обезбеђена је супсидијарна одговорност; предлог мониторинга је подстицајна мера да локална самоуправа преузме мере очувања и одрживог управљања капацитетом животне средине.

-Остварен је посебан циљ бр.2: (Заштита природних и културних вредности) кроз конкретне предлоге за стављање под заштиту до сада незаштићених вредности и дефинисањем обавезе истраживања целог подручја и sukcesивног стављања под заштиту према закључцима истраживања;

-Остварен је посебан циљ бр.3: Постепено заустављање демографског пражњења, остварење вишег стандарда становништва, опремљеност простора за јавне службе и услужне делатности.

-Остварен је посебан циљ бр.4: Створени су просторни услови за комплетирање инфраструктурних мрежа у функцији успостављања мреже насеља и бољег функционалног повезивања планског подручја са окружењем, тј. за доступност пратећим садржајима; посебан значај има планирана хидротехничка инфраструктура;

-Дати су предлози у погледу релативизације супротних интереса- посебан циљ бр.5:Просторним условима подржан је интерес локалне заједнице да користи без ограничења природне ресурсе а за остварење интереса шире друштвене средине за водоснабдевањем-које захтева рестриктивно коришћење и понашање- предложен је систем новчаних надокнада.

-Ради остварења посебног циља бр.6: (Успостављање система контроле и управљања подручјем) дат је предлог за успостављање мониторинга (праћења стања животне средине и заштите природе у току спровођења плана), за који је програм изложен у овом извештају.

План генералне регулације је сагледао све аспекте затеченог стања и социо-економског развоја подручја и на основу утврђене стратегије развоја, предложио решења која су у складу са домаћом правном регулативом и европским искуствима и препорукама у области заштите, очувања и унапређења животне средине, а којима се остварују циљеви постављени за израду Плана. План генералне регулације је извршио основни постављени задатак- мултифункционални развој обухваћеног подручја плана.

Планска решења не изазивају негативне утицаје на животну средину, а садрже елементе којима се укупни утицаји оптимизирају (подстичу позитивна својства а неутралишу или минимизирају они неповољни утицаји који се могу десити сами по себи, неизазвани коришћењем простора тј. изазвани природним процесима).

Са аспекта одрживог развоја простора, планска решења су адекватна.

С а с т а в и л а

Михајловић Летица, дипл.инж,грађ.